ఆకాంక్ష
సంఘర్షణం
బోయి భీమన్న

పూర్వరంగం

''ఈ కావ్యానికి ఏం పేరు పెట్టారు, మాష్టారూ?'' అన్నారు పండితారాధ్యుల నాగభూషణం గారు – నా చేతి లోని వ్రాత పుస్తకాన్ని తీసుకొని, అక్కడక్కడ చదువుతూ, ఓ పది నిమిషాల పాటు పేజీలు తిరగవేసి.

అంతలో వచ్చా రక్కడికి, ఇలపకుర్తి గవర్రాజు గారు! విభూతి, చందనం ఇత్యాదులతో, సాక్షాత్తు గౌరీ రాజు ఇలానే ఉంటాడన్నంత ఉగ్రలలితంగా ఉండే వారాయన!

వస్తూనే – పుస్తకాన్ని తీసుకొని, నా ముఖంలోకి ఒక క్రేగంటి విదియ వెన్నెల తుపర్ని విసిరి, గొంతెత్తి పాడసాగారు – అందులోని గేయాలను, రాగ మధురంగా!

ఎంత తపస్సు చేస్తే అంత శ్రావ్యంగా పాడడం అబ్బుతుందో!

''ఇంకా పేరేం పెట్టలేదండీ!'' అన్నాను నేను, నాగభూషణంగారి ప్రశ్నకు సమాధానంగా.

''అయితే, నేనొక పేరు సజెస్టు చెయ్యనా?''

''ఓ!''

''అకాండ తాండవం – అని పెట్టండి!''

''బాగుంది!''

ఆ విధంగా, నాగభూషణం గారిచే సూచించబడి, గవర్రాజు గారిచే ఆశీర్వదించ బడ్డ ఆ పేరే ఈ కావ్యానికి మకుటం అయింది.

ఇది జరుగుత 1940లో – ముమ్మిడివరంలో. బాలయోగి రూపంలో ఒక యోగి పరమాద్భుతాన్ని నేటి భౌతిక మానవుడికి ప్రదర్శించి చూపుతున్న ఆ ముమ్మిడివరంలో!

ఈ కావ్యాన్ని వ్రాయడం నేను ప్రారంభిస్త కూడ అప్పుడే, అక్కడే. నేడు ఆ మహా యోగికి ఆశ్రమ క్షేత్రమైన ఆ కొబ్బరి తోట కాలవ గట్టు మీదే!

నేను కొత్తగా ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో ప్రవేశించిన తొలిరోజులవి. నాగభూషణం గారూ, గవర్రాజు గారూ అక్కడ నాకు సహోపాధ్యాయులు, వయో వృద్ధులే కాదు, జ్ఞానవృద్ధులు వారు. సర్వజన శ్రేయో విభూతి యోగులు, శివ స్వరూపులు!

ఆ తర్వాత – తోచినప్పుడెల్లా ఒకొక గేయం చొప్పున చేరుస్తూ వచ్చాను ఈ కావ్యానికి – మానవ స్వభావంలోని ఒకో గుణ లేశానికి ఒకో పుష్పార్చనంగా!

ఒకొక గేయంలో ఎనిమిదేసి చరణాల చొప్పున 189 గేయాలున్నై ఈ అకాండ తాండవంలో. శివతాండవంలో ప్రతి గేయమూ ఘల్లుమనే ఒక గజ్జె కనుక, ఈ గేయాలకు ''గజ్జెలు'' అని పేరు పెట్టాను.

ఈ గజ్జెలు అన్నీ ఒకే ఛందస్సులో వ్రాయబడినై. ఆటకూ, పాటకూ కూడ అందంగా ఒదుగుతై. ఒకొక చరణంలో 3+4+3+4=14 మాత్రలు ఉంటై. అది చరణం గరిష్ఠ పరిమాణం. భావ రాగ తాళ గతుల్ని బట్టి ఒకొక చరణంలో అంతకంటె తక్కువ మాత్రలు ఉండవచ్చు. వ్యావహారిక భాషా సంప్రదాయంలో హ్రస్వదీర్ఘ శబ్దాల మధ్య సర్దుబాట్లు కూడ చేసుకోగలరు – సహృదయ గాయక గాయనీ సఖులు.

ఈ గజ్జెలు ఏ క్షణంలో, ఏ ప్రయోజనం కోసం నా హృదయ వేదికపై ఘల్లు మన్నాయో తెలియదు. ఈ నాడు మాత్రం – శివాద్వైత పరమానంద పారమ్యం మాత్రమే ఇవి నా కివ్వగల సారస్వత శ్రీకైవల్య సిద్ధి.

ఇది ఈ కావ్యారంభం గాథ.

❋ ❋ ❋

ఇక్కడ నాకు పూర్తిగా వ్యక్తిగతమైన ఒక చిన్న తమాషా:

ఈ కావ్యాన్ని ప్రారంభించి ఇరవై ఆరు సంవత్సరా లయిందనీ, ఇప్పటి దాకా – అచ్చులో ప్రూఫులు దిద్దు కొంటున్నప్పటిదాకా కూడ – దీనిని వ్రాస్తూనే ఉన్నాననీ, నేను సత్యం బైటకి చెప్పాననుకోండి! దానితో, ఈ కావ్యాన్ని తిట్టాలనుకొనే మహాశయుడికి ముఖం చేటంత అవుద్ది! భీష్ముడి లాంటి, ద్రోణుడి లాంటి ఒక మహాయోధుడు తాను ఎలా చస్తాడో రహస్యం తానే చెప్పినప్పుడు – ధర్మరాజు ముఖమో, అర్జునుడి ముఖమో ఎంత అయి ఉండి ఉంటుందో – అంత చేటంత!

నూట ఎనభై తొమ్మిది గజ్జెల్ని వ్రాయడానికి ఇరవై ఆరు సంవత్సరాలు - సుమారు తొమ్మిది వేల మూడు వందల అరవై రోజులు - పట్టిందన్న సాంఖ్య సూత్రంతో, సదరు మహాశయుడు అమాంతం ఒక్కసారిగా కపిల మహర్షే అయి పోతాడు. అప్పుడే అతడికి నా కులమూ, సమాజంలో దాని దిక్కు లేని తనమూ, ములుగర్రతో పొడిచినట్టు జ్ఞాపకం వస్తై. వెంటనే వ్రాసేస్తుం దతడి కలం, ''ఇందులో సమాధి లోపించిం''దనో, మరోటనో!

ఋషి కాక కవి కాడనీ, కవి అయిన వాడు కులమతాలకు అతీతుడనీ ఎరగడతడు. వ్యాస వాల్మీ కాదుల్ని చూచి కూడ గ్రహించలేడు!

ఇంతకూ - నాపై విసరగల ఆయుధాలలో ఒకటి ఇప్పుడు నేనే అతడికి అందిచ్చా నన్నమాట!

''త్రిపదలు'', ''మానవుని మరొక మజిలీ'' కావ్యాల పీఠికలలో నేను చెప్పుకొన్న కొన్ని అంశాలు - కొందరు కువిమర్శకులకు అంకుశాలుగా ఉపయోగపడినై - తిరిగి నా మీదకు విసరడానికి. అందుకే ఈ మాట అనవలసి వచ్చింది - అసందర్భమే అయినా.

నేడు సాహిత్య రంగంలో ఉన్న అందరూ అలాంటి మహాశయులే కాదు. కుల ద్వేష పాప పంకిలానికి అతీతులైన, సర్వజనసములైన మేటి కవులు, పండితులు దేశంలో చాల మందే ఉన్నారు. అది కొంత అదృష్టం. వారికి నా జోహారులు.

''ఈ కథంతా ఎందుకు చెప్పుకోవాలి? అంతగా చెప్పుకోవాలని ఉంటే - కావ్యం మొత్తం ఏక బిగిని రెండు రోజుల్లో వ్రాసేశాననో, సరస్వతే ఒక రాత్రి వచ్చేసి వ్రాసి పోయిందనో చెప్పుకో వచ్చుగా?'' అనవచ్చు కొందరు - నా మిత్రుడు శాస్త్రి అన్నట్లు, ''నేను అబద్ధం ఆడలేను'' అన్నదే అందుకు నా జవాబు.

ఆ తర్వాత ఈ మధ్య కాలంలో - నా జీవితం లోను, ఈ కావ్య నిర్మాణం లోను ఎన్నో మార్పులు జరిగినై. ఎన్నో పుటలు తిరిగినై. గోదావరి నుంచి మద్రాసుకు, మద్రాసు నుంచి హైదరాబాదుకు మారింది రంగం.

1960లో - వాఙ్మయ మహాధ్యక్ష వడ్లమూడి గోపాలకృష్ణయ్య గారు ఆరాధన పత్రికకు సంపాదకులుగా ఉన్నప్పుడు - ఈ అకాండ తాండవం అందులో సీరియలుగా

ప్రకటించబడింది. మహాకవి డాక్టర్ సి.నారాయణరెడ్డి, కావ్యతీర్థ డాక్టర్ అరిపిరాల విశ్వంగార్ల వంటి ఆధునిక సాహితీ తత్త్వవేత్తల, మహా విమర్శక ఆచార్య నిడదవోలు వెంకటరావుగారి వంటి మహామాహేశ్వరుల పొగడికల్నీ కూడ గడించుకొన్నదిది అప్పుడు.

ఇది ఈ కావ్యం చరిత్ర.

❋ ❋ ❋

శైవ మతంలోని శివుడికీ, ఈ నా కావ్య తత్త్వంలోని శివుడికీ సాదృశ్యం ఉండవచ్చు. ఎవరి, ఎప్పటి, ఏలాంటి శివుడైనా – ఒక్కడేగా? అయినా, ఈ నా కావ్యంలోని శివుడు మాత్రం పూర్తిగా నా హృదయ పద్మస్థుడు. నా మనోరంగంలో నిరంతరంగా ఆడుతూ, పాడుతూ ఉన్న ఒక నాద నర్తకుడు. నా భావనా శిల్పం యథేచ్ఛగా తీర్చిదిద్దుకొన్న మూల చైతన్యమూర్తి. అందువల్ల, ఈ కావ్యంలోని నటరాజును దర్శించాలంటే – సంప్రదాయాన్ని కాక, నా భావలయను అనుసరించవలసి ఉంటుంది ఆనంద కళాసాధకుడు!

ఈ దృశ్యాదృశ్య ప్రకృతి సమస్తమూ మహాశివుని తాండవ కళా ప్రదర్శనమే. ఆవేశ స్థాయిని బట్టి ఉంటుంది దాని రసవిక్షేపం.

నృత్తం, లాస్యం, నర్తనం వంటి వన్నీ తాండవం నుంచి పుట్టిన జన్య కళలే. వాటి రస భావ వృత్తులు, శతకోటి అనువృత్తులు, ఏతద్విక్షేప వ్యంజక ప్రవృత్తులు, అభివ్యక్తులు – ఈ మొత్తం అన్నీ రాగ లయాత్మకంగా కలిసిన శివుని సమగ్ర నాట్య క్రీడే – అంతటి వైవిధ్యం తోనూ క్రీడిస్తూ ఉన్న ఈ ప్రకృతి!

శివుడు నర్తకుడు. నర్తకుడు కనిపించడం లేదు. అతడి నృత్యం మాత్రమే కనిపిస్తున్నది.

తాను కనిపించక, తన నృత్యం మాత్రమే కనిపించేటంత వేగంగా, కళాత్మకంగా, తన కళలో తాను లీనమై తాండవిస్తున్నాడు శివుడు. అతడి కళాకాంతులే, విలాస విభ్రమాదులే ప్రకృతిలోని చరాచర చేతనాచేతన వర్గం అంతా. అదంతా అతడి నుంచి పుడుతూ, పెరుగుతూ, తిరిగి అతడిలోనే లయిస్తూ, అతడి చుట్టూ పరిభ్రమిస్తున్నది.

నర్తకుడి నుంచి అభివ్యక్తమైన కళా విశేషం. అది తిరిగి అతడిలో లయమై పోయేదాకా, పరమ శివమైన స్వేచ్ఛా ప్రవృత్తి కలిగినట్టిదే. దానికున్నది క్షతమాత్ర జీవితంలో లేశమాత్ర స్వేచ్ఛే అయినా, దానిని అది మొత్తం సృష్టియొక్క సముదాయక శ్రేయస్సు కోసం వినియోగించవచ్చు. అలా వినియోగించడమే నిజమైన సత్యం, శివం, సుందరం. అదే దాని జీవిత సాఫల్యం కూడ!

శివుడు కూడ తన తాండవ కళా ప్రయోగోపసంహార విధానంలో కించిత్తు మార్పు చేసుకోవచ్చు. ఇప్పటి సృష్టిలోని మంచి చెడ్డల నుంచి చెడ్డను పూర్తిగా తొలగించివేసే రీతిలో తన నాట్య స్థాయిని అతడు పెంచుకోవచ్చు. పరిష్కరించు కోవచ్చు.

కవి సృష్టించిన పాత్ర సజీవమైన దైనప్పుడు, ఆ పాత్రే కవిని ఉత్తేజపరచి, ముందుకు నడిపిస్తుంది. శిల్పి ద్వారా కళ, కళ ద్వారా శిల్పి పరస్పరం సృష్టి పొందుతూ, ముందుకు పోతూ ఉంటారు. అలానే – శివుడు కళను సృష్టించి నప్పుడు, ఏ తత్కళ శివుణ్నే ఇతోధిక జీవన కళా శిల్పిగా సృష్టించడంలో వింత ఏముంది?

ప్రకృతి పురుషులు పరస్ప రాధా రాధేయ శక్తులు.

నర్తకుడు నిరాకార బ్రహ్మ. నృత్యం సాకార ప్రకృతి. అట్టి ప్రకృతే ఈ కావ్యంలోని ఉమ! దాని కళా విన్యాసమే రమ!

శివుడు, ఉమ, రమ – ఈ ముగ్గురూ చైతన్యం, చేతనం, వికాసం.

నాదం, బిందువు, కళ.

ఆకాశం, మేఘం, వర్షం.

బీజం, ఫలం, రసం.

ఈ త్రిపుటీ భంగ సముద్భూత రస భాండం – ఈ అకాండ సుందర లీలా తాండవం.

నిత్య నిరంతర జీవన సుధాలహరి – ఇది.

ఇది ఈ కావ్యంలోని మూల సూత్రం.

❋ ❋ ❋

భాష విషయంలో సర్వ స్వతంత్రంగా వ్యవహరించే స్వభావం నాది. ఇష్టం వచ్చినట్టు పదాలను వాడతాను. ఇందులో మాత్రం అలాంటి స్వతంత్ర ప్రయోగాలు చాల తక్కువ.

శివ, సరస్వతి, హైమవతి, పార్వతి, ఉమ, రమ – ఇవన్నీ పర్యాయ పదాలుగానే, కించిత్తు అర్థభేదంతో వాడాను.

అందులో ఉమ, రమ పదాలను నాట్యానికీ, నాట్యకళా విక్షేపానికీ సాంకేతికాలుగా ప్రయోగించాను. కళా విక్షేపంలో గీతం, గానం, ఆతోద్యం, ఆహార్యం, రంగాలంకృతి, భావ శాబల్యం, రసాభిరుచి, అభినయ విభూతి, తన్మయతారేఖ వంటి మానవ పరమైశ్వర్యాలన్నీ ఉన్నై.

రమ అంటే లక్ష్మి కాక, కుండలిని కూడా కనుక, ఆమెను శివ శక్తిగా పేర్కొనడంలో వైరుధ్యం ఏం లేదుగా?

తాజమహలు పదాన్ని సమాసంలో వాడాను – "భగ్న మాధుర్య తాజ్మహలుడు" అంటూ. ఇలాంటి ప్రయోగాలు ఎన్నో లేవు.

ప్రాణ భూతం చేయు లేక ప్రాణీకరించు అనడానికి ప్రాణించు అన్నాను.

"రాభీ" అనే ఒక కొత్తమాట కనిపిస్తుం దీ కావ్యంలో. ఇది నా ప్రణయ గేయాలకు నేను పెట్టుకొన్న పేరు. సంగీత సాహిత్యాలకు సమాన ప్రాధాన్యం ఇస్తూ, ప్రకృతి పురుష పరంగా, ఆధ్యాత్మిక స్థాయిలో నేను వ్రాసుకొన్న గేయాలు వందల కొలదీ ఉన్నై. వాటిని 'భీమన్న రాభీలు' అనే పేరుతో, స్వర సహితంగా ప్రకటించడానికి కొందరు మిత్రులు కృషి చేస్తున్నారు. అదెప్పటికి ఫలిస్తుందో.

ఇదే కృషిలో కర్ణాటక సంగీతాన్ని సర్వజనీకరించాలన్న కోరిక ఉంది నాకు. సిద్ధి శివసరస్వతుల సమ్యగ్వీక్ష తోడిది. గాత్ర సంగీత రాగ దైవతం అయిన ఆ శ్రీమహాలక్ష్మి కటాక్షం తోడిది.

ప్రయోగం, ప్రదర్శనం, ఉప సంహారం – ఇలా మూడు భాగాలుగా ఉన్నదీ కావ్యం. ప్రదర్శనంలో రకరకాల విమర్శలున్నై. నేడు సమాజాన్ని పట్టి పీడిస్తున్న చెడ్డను గర్హించడం జరిగింది. అన్ని దాస్యాలతోపాటు ప్రాచ్య పాశ్చాత్య దేశాలకు భావదాస్యం కూడ చేస్తున్న మనకు ఇందులో కొన్ని గజ్జెలు రుచించక పోవచ్చు. అది సహృదయుల సంస్కారానికి వదిలి వేస్తున్నాను.

మానవుడికి ఉన్నత పదవిని సమకూర్చి పెట్టే సప్త సంతానాలలో కావ్యం మకుటాయ మానం. కర్తకు, స్వీకర్తకు, సహృదయులకు కూడా అమృత పదవిని అందివ్వగలది కావ్యం.

కావ్యాన్ని ఇష్టమైన వారికి అంకితం ఇచ్చుకొనే ఆచారం మనకు ఆది నుంచీ ఉంది. కృతి భర్త భగవంతుడు కావచ్చు, మహారాజు కావచ్చు, మిత్రుడు కావచ్చు. పోతరాజు, త్యాగరాజు వంటి కొద్ది మంది భక్త కవులు తప్ప, తక్కిన వారందరూ – నన్నయాదులు, శ్రీనాథాదులు, పెద్దనాదులు అందరూ – మహారాజులకే తమ కావ్యాలను అంకితం చేశారు. వారు సామాన్యులేం కాదు!

ఈనాడు ప్రజలే పాలకులు. వారి ప్రతినిధులే రాజులూ, మహారాజులూ, చక్రవర్తులూ. ఆనాటి ఒక చక్రవర్తి కంటె, ఈనాటి ఒక ముఖ్య మంత్రి అధికతర ప్రాభవం కలవాడు. ప్రజామోదం పొందిన ఉత్తమ నాయకుడు.

సాహితీ చక్రవర్తి డాక్టర్ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారితో ప్రారంభించి, ఆంధ్ర రాజ్య ముఖ్యమంత్రు లందరికీ నేను ఒకో కావ్యాన్ని అంకితం చేస్తూ వచ్చాను. రాజ్య ప్రజలలో ఒకడిగా, అంతకు మించి కవిగా, వారి పట్ల నాకు అధికతర భక్తి విధేయత లున్నై. పరమాత్మ కరుణ లేనిదే ప్రజా నాయకత్వం సిద్ధించదు. ప్రజలే పరమాత్మ. ప్రజా ప్రతినిధే ప్రజాపతి.

ఆంధ్రప్రదేశ రాజ్యపు నేటి ముఖ్యమంత్రి మాన్యశ్రీ కాసు బ్రహ్మానంద రెడ్డిగారు చతుర్విధ పురుషార్థాలూ పేరులోనే మూర్తీభవించిన మహావ్యక్తి. ప్రజా ప్రేమ ధని, పరిపాలనా దక్షుడు. ఆయనకు ఈ కావ్యాన్ని అంకితం ఇవ్వగలగడం నా పుణ్యవిశేషం.

చేతనా ముద్రణాలయం హైదరాబాదులో కొత్తగా నెలకొల్పబడిన సంస్థ. అందులో ముద్రించబడ్డ తొలి గ్రంథం ఇదే. అయినా, ఎంతో ముచ్చటగా ముద్రించి ఇవ్వగలిగిన ముద్రణాలయం యజమాని శ్రీ గుత్తా రామచంద్రరావుగారికి నా అభినందనలు.

ఈ కావ్యం వెలుగు చూడడానికి రకరకాలుగా తోడ్పడిన మిత్రులు జె. బాపురెడ్డి, పి. బాలకృష్ణ, వై. శ్రీనివాసరావు గార్లకు, సుఖేలా నికేతన్ వారికి కృతజ్ఞతలు.

ముఖ చిత్రం నిర్మించి ఇచ్చిన చిత్ర శిల్పి పి. ఆర్. రాజుగారికి నమస్సులు.

రసాలిని, – బోయి భీమన్న

అశోక్‌నగర్. హైదరాబాద్

అంకితం

ఆంధ్రప్రదేశ ముఖ్యామాత్యులు మాన్యశ్రీ

శ్రీ కాసు బ్రహ్మానందరెడ్డి గారికి

కాసు అర్థము, బ్రహ్మ మోక్షము,
కామమది ఆనందము,
రెడ్డి ధర్మము – ఇట్లు నిన్ను వ
రించినవి పురుషార్థముల్!

సరసమతిపై నీవు కారణ
జన్మనందిన యపుడె వేడ్కతొ
వేసినది మారాకు ఆంధ్రం!
కాసు బ్రహ్మానంద రెడ్డీ!

నీవు కళ్లెము పుచ్చుకొని, సమ
భావ వర్ధన హర్షమున్ గొన-
హర్షవర్ధన భావ వేగము
నందుకొనె ఆంధ్ర రాజ్య రథం !

అంధతమములు తరిగి విరుగ,
అభ్యుదయములు తొలకరించ,
వేసినది మారాకు జనత !
కాసు బ్రహ్మానందరెడ్డీ !

రాజు - పేద విభేదముడిగి
రాజ్యమున గల జనత మొత్తం
రాఘవాంబా పతివి నీకు
రామరాజ్య నమస్సు లీయ-

సర్వ భూమిని నీవు శ్రేయ
స్స్వామివై పాలనము చేయ-
వేసినది మారాకు విశ్వం !
కాసు బ్రహ్మానంద రెడ్డీ !

❋ ❋ ❋

1

అక్ష రాక్షర పర బ్రహ్మ !
అమృత జీవన రసబ్రహ్మ !
అర్ధనారీశ్వర స్వామీ !
ఆత్మ కల్పక బీజ భూమీ !
ప్రణవ నాదానంద లయలో
ప్రణయ వేదానంత దయతో
కాలు కదుపుమ ! మువ్వ మెదుపుమ !
ఘల్లు ఘల్లున ఆడుమా !

2

విశ్వ కావ్య మహా ప్రణేతా !
విషయ భావ రసాధి నేతా !
లోక నాట్య కళా విహారీ !
ఏక జీవన సూత్ర ధారీ !
కాలు కదుపుమ ! మువ్వ మెదుపుమ !
ఘల్లు ఘల్లున ఆడుమా !
అసమ తమసులు అడగి పోగా,
రస పయోధులు విరియగా !

3

కధక కధిత జగ ద్రహస్యా !
మధిత మధు జీవిత వయస్యా !
కాలు కదుపుమ ! మువ్వ మెదుపుమ !
ఘల్లు ఘల్లున ఆడుమా !
నీ కళా చలన వలనములే
ఏక రస సంధాన ధనలై
భావముల సృజియించగా,
భవములను నిర్మించగా !

4

కాలు కదుపుమ ! మువ్వ మెదుపుమ !
ఘల్లు ఘల్లున ఆడుమా !
నీ నిరంతర నృత్తములె ఈ
నిఖిల జగ దితివృత్తములు గా
తాండవింపు మఖండ గతిని, అ
కాండ తాండవ రాగ మతిని !
నింపు కొందును నేను గుండియ
నిండుగా నీ పద మధూళిని !

5

నీవు లింగాకృతివి ! కృతివి !
నీ వసంగాధృతివి ! ధృతివి !
నీ వసంత నిరంత రేచ్ఛా
భావలీలారతివి ! రతివి !
సరిగ సరిగమ రిగమ రిగమప
సనిద సనిదప నిదప నిదపమ !
తకిట తకతం ధిమిత ధింధిం !
తధిమితం ఉద్ధతం ఊర్ధ్వం !

6

ఓహో ! ఓహోహో ! ప్రభో ! నీ
ఉజ్వలోజ్వల జగన్నృత్తం
అచల పూర్ణ మహార్ణవంలో
అమృత మంధర మహిత మైనది !
సరస భావ సరస్వతీ మృదు
చరణ చారణ సుభగమ్మైనది !
ఏక తాళోత్తాండవంలో
ఏక భావ విలాస లాస్యం !

7

ఎపుడు పుట్టితివయ్య అభవా ?
ఎపుడు కట్టితివయ్య గజ్జె ?
ఎపుడు నీ విలయోగ్రతకు తన
ఎదను చేర్చినదయ్య అంబ ?
ఏది మంద్ర గభీర ఘంటిక ?
ఏది తారా మసృణ కింకిణి ?
మరచిపోతివొ నిన్ను నీవే !
మరచిపోతివొ నన్నును !

8

అప్రవీక్ష్య మభార్య ముగ్రం
అప్రకార మరూప మగు నీ
ఘోర నృత్తం కైశికీ సుకు
మారమైన చరిత్ర వింటిని !
నిజ మటయ్యా ? ఏది మరి త
న్నిజ నిసర్గ మనోజ్ఞ తత్వం ?
జ్ఞాన దీప్తుడు మనుజుడు, తన
మేను మరచుట కేది హేతువు ?

9

మేఘ నిర్ఘోష ప్రభుత్వం
మించు తీగకు కట్టు పడెనా ?
ఆత్మ మూలక జీవ తేజం
హైమవతితో తృప్తి పడెనా ?
ప్రగతి జీవన పరమ నృత్తం
పరవశమ్మై విశ్రమించెన ?
ఎపుడొ కదిలిన మువ్వ మ్రోతే
ఇపుడునున్ బ్రతు కయ్యెనా ?

10

అనను శివు నేమియును అనను,
అనను పార్వతి నసను అనను,
అనను శివ పార్వతుల నేమియు,
అఖిలమును తమ క్రీడయే !
నృత్త గీతాతోద్య వునరా
వృత్తి ఈ జగ మెల్ల తమదే !
ప్రవర్తించుట పుణ్యమైతే,
నివర్తించుట పాప మగునా ?

11

సంతతముగ, నిరంతరముగా
ఎంత కాలము ఆడినా-
 ఆట అనునది కలిగి నప్పుడు
 అలసటే లేకుండునా ?
ఆడి ఆడీ, ఆటలోనే
అర్ధ నారీశ్వరత నొంది,
 సర్వ సృష్టికి ప్రాణమై, వి
 శ్రాంతి కోరుట నేరమౌనా ?

12

పాఠ గా నాభినయ రసయుత
పరమ వేదానంద రూపా !
 వేదముల వేదాంతములపై
 విశ్రమించు వసంత భూపా !
ఒడలు బడలెనొ ! యుగము ముగిసెనొ ?
ఉమను గొని పవళింప బోదువొ !
 నిన్ను ఏమనగలను ? కానీ-
 నేను ఏమై పోవలె ?

13

నీ నటోద్ధత ధూత ధూళీ
రేణు పటలానంత సృష్టిని-
పరమ రేణువు నేను నీ ఒక
అరుణ సంధ్యా చరణ గతిలో !
అయిన గానీ, నాకు గల విలు
వంత మాత్రమె అయిన గానీ,
నీ రజోరాగాంకి తాహం
కార మది నను విడుచునా ?

14

నేను శివుడే, సత్యమే !
నేను శివయే, సత్యమే !
నేను ఉభయాద్వైత తత్త్వం,
నేనె బ్రహ్మం, సత్యమే !
సత్య మంతయు నీవె నేనను
జ్ఞాన కుండిని భస్మమైనది !
భస్మరాశులు చిమ్ముకొనుచు
భవుని నృత్యం భీమ మైనది !

15

తెలిసినది లేవయ్యు, దేవా !
తెలిసినదిలే నీ రహస్యం !
నాకు సత్యం నీకు భస్మం,
నీకు సత్యం నాకు భస్మం !
నేను దేనిని సత్య మనుకొని
ప్రాణములతో కొల్చు కొందునొ
దాని నంతయు కాల జిమ్ముక
తాండ వింతువు నీ వహో !

16

నీ క్వణ క్వణ కింకిణులతో
నీ ఝనక్ ఝన ఘంటికలతో
రేగి ఉద్గమ మైన ఒక్కొక
రేణు వొక్కొక లోకమే !
రసము మారిన రంగు మారుచు,
రంగు మారిన రచన మారుచు
మనోవర్తనతో నీ చుట్టూ
పునః పున రావర్తితము లౌ !

17

ఎందుకయ్యా, ఒడలు మరచిన
ఈ నిరంతర తాండవం ?
మధురతా వేగమున నీవు
మరచినది నిను నీవె అయినా-
తన్ను, తన మూలమును మరచి
కన్ను గానదు లోక వృత్తం !
లోక వృత్త ప్రవృత్తి మరచి
లోభి ఆయెను మనుజుడు !

18

సృష్టి స్థితి గతి మేళ నాత్మక
వృత్తిలో నీ నృత్య ఖేలన
శిఖర శిఖరీ స్థాయి నంది
చిత్ర వైచిత్ర్యములు చింది,
జీవ రూప తరంగ హిత గం
గావతరణ మ్మైన నాడు-
శిరము వంచెను లోకము, నీ
చరణ యుగమే నాకము !

19

సృష్టి జరిగెను, స్థితియు పెరిగెను,
జీవుడే దేవుడుగ మారెను !
　　నేనె ఉంటిని, నీవు లేవని
　　ప్రాణి నిన్ను సవాలు చేసెను !
లయ ముహూర్తం సమీపించెనో !
లాస్యమును ఉమ మానెనో !
　　దేవ ! నిను నీ పాద రేణువు
　　ధిక్కరించిన హేతు వేదో !

20

నీవు తాండవ చక్రవర్తివి !
నీవు జీవన చక్రవర్తివి !
　　ఎంత కాలము నీవు మాత్రం
　　ఏలగల వీ చక్రము ?
నీవు తగ్గిన కొలది మనుజుడు
నింగి మీదికి పొంగ సాగెను !
　　అణువులే అస్త్రములుగా బ్ర
　　హ్మాండములనే పేల్చబూనెను !

21

ఆది మధ్యాంతములు కల్గని
ఆత్మ నిర్జర నిర్ఝరీ ;
అనురతానందములు వాడని
అమృత జీవన వల్లరీ !
ప్రతి నవోర్మియు నీ సుఖేలా
ప్రగతిలో ఘల్లు మననిమ్మా !
ప్రతి నవాంకురమును నా మధు
పాత్రలో జల్లు లిడనిమ్మా !

22

అదిగో, వదనాంబుజము విరిసె !
ఇదిగో, చరణాంబుజము మొరసె !
పరమ పరితోషముగ నా యెద
భ్రమర కామోదములు కురిసె !
తాండవింపు మకాండముగ, స్వే
దాంబు కణములె ఉడు గణములుగ,
ఘల్లు మను నీ అడుగులోన జ
గత్పదస్సులె ఝల్లు మనగా !

23

ప్రణవ మూర్తీ! నీ సదస్సున
పరవశులమై ఉన్న ఇప్పుడు
తోడి మానవు డేల గోలగ
దూకుచున్నా డాహవ స్థలి ?
నీ లసద్ఘన నాట్య నాటక
లీలలో రస డోలికలమై
విశ్రమించే సమయ మందు
విలయ సంక్షోభ మ్మిదేమో !

24

అదిగో, అక్కడ ధాం ధఢాం ధాం !
ఇదిగో, ఇక్కడ భాం భభాం భాం !
అవి శతఘ్నుల అగ్ని గుండ్లు,
ఇవి పిశాచుల వంట ఇండ్లు !
రుద్ర వీణలు పగిలెనో ! శివ
భద్ర ఘంటలు చిట్లెనో !
క్రూరములు ఈ అపశ్రుతులు !
ఘోరములు ఈ ఘోషలు !

25

మనిషి! ఓ మనిషీ! విమూఢుడ!
మంచి చెడు కనలేని జడుడా!
అమృత మనుకొనుచుంటి, వది నీ
అన్నదమ్ముల దుఃఖ మేరా!
నెత్రు కొరకా ఈ శతఘ్నులు?
నీ మహా విజ్ఞాన మణులు?
ఆగు మాగుము! అయ్యయో! నువు
త్రాగునది నీ నెత్తురే రా!

26

నీవు పుట్టిన యటులె పుట్టెను
నీ సహోదర మనుజుడు!
నీ తృషా హిత భోగ గతిలో
ఆతడును సమ భాగుడు!
మనిషి; ఓ మనిషీ! విమూఢుడ!
మంచి చెడు కనలేని జడుడా!
నీవు ధ్వంసము చేయదలచిన
నిలయ మది నీ ఆత్మ దేరా!

27

విస్పృత మస్పృణ మణీ ఘృణీ సం
భృత విభాత మనోజ్ఞ వన మిది !
ఇడకు మిందో యుద్ధ వాదీ !
ఇనుప నాడపు బూటు కాళులు !
ప్రణయ జీవన రాగమోహన
పరమ నట దానంద చేతన
మంజు మంజీరమున నేలా
మందు దట్టించెదవు ? బేలా !

28

ఘల్లు ఘల్లున మ్రోయ వలసిన
గజ్జెవే ! పాదమ్ము కరతువె ?
రింగు రింగున ఎగుర వలసిన
కొంగువే ! గొంతుక బిగింతువె ?
ప్రణయవల్లభు డీశ్వరుడు తన
ప్రకృతి నర్తన శాలలో – నీ
వర్తనమును సహించ గలడా !
వైర గుణము భరించ గలడా !

29

మనము పసిపాపల మటోయీ ?
మహేశుడు వత్సలత చూపగ ?
　　పాప లైనను తండ్రి యొడిలో
　　పాడు పనులను చేతురా !
అర్ధ నారీశ్వరుడు తన స
ర్వార్థ సృజనోన్నాట్య కళలో
　　ఓర్వగలడా ? రణోద్యోగీ !
　　ఓ నియంతా ! నీ దురంతం !

30

భుజ బలమ్మా? అడవి దున్నకు
బోలె డున్నది కాదటయ్యా ?
　　భూత బల మొక అడవిరా !
　　బుద్ధి బలమొక పువ్వురా !
కమల మెంతో, తుమ్మెదకు చిరు
గడ్డి పువ్వును అంతెనోయీ !
　　మధువు జీవిత ధర్మము ! పరి
　　మళము దానికి మార్గము !

31

యుద్ధమని నీ తోడి వానిసె
యోధుడా ! తెగటార్తు వటరా ?
సింహమ్మైనను సింహమును హిం
సించి చంపునె ? మూఢుడా !
గుండె గల వాడెవ్వడైనా
గుండె గల నీ కెట్లు శత్రువు ?
నీకు పెరవా డెవ్వడోయీ ?
నీకు నీవే శత్రువోయీ !

32

కలము పట్టే చేతి తోనే
కత్తి పట్టెద వెవరిపై ?
పాట పాడే నోటి తోనే
పళ్లు కొరికెద వెవరిపై ?
ఎవరిపై కా పోటు పోకడ ?
ఎవరిపై పగ తీర్చుకొందువు ?
పగకు తొంబై పగలు నీపై
పడగ విప్పుట లేదటో ?

33

కత్తి పట్టితి వేల బేలా ?
గాలి మంపల నరుక గలవా ?
తరులతాదుల నరికి పోసిన
తగ్గునా ఝంఝా మహోద్ధృతి ?
గుప్పెళులుగా ఇసుక పోతువు
కప్పగలవా పాల కడలిని ?
భుజగ భూషణు భూషణము లవె
బుసలు కొట్టుచు లేచెరా !

34

మానవుని చంపగల, వాతని
మానసము ఖండించ గలవా ?
రక్తమును చిందించ గలవు,
రక్తిమను భ్రమించ గలవా ?
ప్రళయ భీకర భీమ భీషణ
ప్రాణ చలనా స్ఫాలనములో
మిత్తితో చెర్లాడు నీ పెను
కత్తి నీ మెడపైనె పడునో !

35

రాతి కోటలు కట్టు కొంటివి !
రాజునని ప్రకటించు కొంటివి !
    బాంబులను నిర్మించి ధాత్రిని
    బానిసనుగా జేసుకొంటివి !
కాని – కల్గె నటోయి తృప్తి ?
కట్టు పడిన దటోయి తృష్ణ ?
    రుద్రవాటికి తరిమి కొట్టే
    క్షుద్ర వాంఛలు తీరిన వటోయ్ ?

36

నాటు చుంటివి జయ పతాకలు
నేటి రణ నిహతుల సమాధుల ?
    రే పెవండో నాటు నీ గో
    రీ పయిన్ తన గెలుపు జెండా !
గోతి కేగును జయము, జెండా
గుడ్డ చిన్గును, బూది మిగులును,
    నీవు తీసిన ఉసురు మాత్రము
    నిరయమున నిను త్రోయును !

37

యోధుడా ! నీ వ్రే టొకొక్కటి
ఒకొక పుణ్య సతీ ముఖాన
పసుపు కుంకుమ తుడిచెరా ! సౌ
భాగ్య సూత్రము త్రెంచెరా !
బుర్ర లేదో ? ఏల లేదు?
బుద్ధి మాత్రము లేదు లోపల !
భాగ్యరేఖలు చెరిపి, నీవే
బ్రతుకు బ్రతికిన నెవరికోయ్ ?

38

తమ్మి తోటల నిప్పు కణములు
చిమ్మ బోకుము, క్రూరుడా !
మృదు విహంగము మధుర గళములు
చిదుమ బోకుము, మూర్ఖుడా !
రసములను నీ కొసగు కోమల
రాగ లత కది ప్రతిఫలమ్మా ?
సుఖములను నీ కొసగు సుందర
శోభ కది బహుమానమా ?

39

ఆత్మ గృహముకు అగ్ని నిడుకొని,
ఆద మరచెద వెంత కాలం ?
నావ చిల్లులు పొడుచుకొని, పై
నమ్మి చేసెద వెంత దూరం ?
మంటి బుర్రా ! విశ్వ చోదక
మహిత విధితో పందె మటరా ?
నారికేళము కన్న నీ అణు
మారణాస్త్రం గొప్పదటరా ?

40

రాజ్యమేలే వాంఛ నిన్నొక
రాక్షసుని జేసిన దటో ?
స్వర్గమున కని, నరక పథమున
స్వారి కదలిన బ్రతు కటో ?
ఆగు మాగుము, వేగ కళ్లెము
లాగి నిల్పుము, నీ జిగీషను !
పెనగ లేవోయ్ అఘముతో, నీ
పీకపై ఎన్ని తల లున్నా !

41

భూమి రాజ్య మదేల ? నీ కిదె
ప్రేమ రాజ్యము, ఏలు కోవోయ్ !
మేర కల్గును భూమి శక్తికి,
మేర లేదీ ప్రేమ శక్తికి !
పడగ లెత్తిన పగల నడుమ
ప్రణయ సుఖములు సాధ్యమా ?
సత్య సుందర మనుజ జన్మకు
మృత్యు వొకటే లక్ష్యమా ?

42

రమ్ము, రమ్మిటు రమ్ము, వీరా !
కొమ్ము నా ఆతిథ్యము !
పూల పాన్పున విశ్రమింపుము,
పుష్ప రసములు గ్రోలుము !
వీరుడవుగా కత్తి గొంటివి,
ధీరుడవుగా కత్తి విడువుము !
మిత్తి కన్నెర్ర జేసినచో
కత్తి నిను కాపాడు నటరా ?

43

నీవు నావలె ఏల సుఖపడ
లేవురా, ప్రేమోపరతిలో ?
    నీవు సుఖ పడ గలవురా !
    నీకు హృదయము కలదురా !
హృదయ మన్నది నీకు లేదని-
కదన మొకటే నీకు బ్రతుకని-
    నీకు చెప్పిన దెవడురా ?
    నిన్ను ముంచిన దెవడురా ?

44

సీత కొరకే కాదె రాముడు
చేసినాడు మహా రణమ్ము ?
    ద్రుపద సుతకై కాదె భీముడు
    త్రుంచినాడు కురూరవు ?
రాజశేఖరు రమ్య తాండవ
రంగ రంగ దనంగ భూమికి
    రంగులను, హంగులను కూర్చే
    రమలు, రసములు నీవి కావా ?

45

సుమము వరియించును సుమమ్మును,
సుమము లన్నియు నిను వరించును ;
ఈసు లే, దొక దాని నొక్కటి
మోసగించు తలంపు లేదు ;
మధుప దేవుడవై సమస్త సు
మాలకును నీ ప్రేమ పంచుము !
సర్వ కుసుమ నివేదితాత్మ ర
సమ్ము గ్రోలి తరించుము !

46

మనుజ సంఘము నొక్క సుందర
మధు వన మ్మొనరించ లేవా ?
మనుజుడా ! ఆ మలిన రుధి రో
న్మత్త పాత్రను వీడ లేవా ?
పచ్చి నెత్తురు పోసి పెంచిన
పిచ్చుకయు రాబందె అవురా !
రక్త యాతన పొంది రతియు
రావణానుజె యౌనురా !

47

రక్త మిచ్చిన, దేవు డైనను
రాక్షసత్వము తాల్చి పై బడు ;
మధు వొసంగిన, మెచ్చి ఆతడె
మాధవుడుగా వచ్చి ప్రియ మిడు ;
సచ్చి దానందము నొసంగెడి
సత్వ రూప వదాన్య దేవుని
విడిచి, రాక్షస తమో రూపుని
అడుగు లొత్తెద వేల నయ్యో !

48

రుధిర పాత్రను పగుల గొట్టుము,
మధుర మధు పాత్రము లభించు !
పార వేయుము కదన ఖడ్గము,
పద్మ మంజరి వరించు !
పూల తోటల నాడు కొనుచు,
పూల పాటలు పాడు కొనుచు,
పూల సెజ్జల విశ్రమించక
భూతమై క్రుమ్మరుట బ్రతుకా ?

49

వికృత షట్పదమునకు, అందపు
విరికి స్నేహము కుదరదా ?
ఉజ్వల మ్మీ ప్రేమ బంధం
యుగ యుగమ్ములు సాగదా ?
ముళ్ల తీగలో, మోడు రోజులో,
పుష్ప హృదయము మార నీకుము !
గొంగలీ పురుగునను సీతా
కోక చిలుకనె చూడుము !

50

తపము చేయక తమము తొలగదు,
తమము తొలగక దారి తెలియదు ;
దారి తెలియని నీకు వేదాం
త ప్రియుడు కనిపించడు !
తపము చేయర, మనుజుడా ! ఆ
త్మ ప్రకాశము పెంచుకోరా !
మెతుకె బ్రతు కనుకోకురా ! నీ
బ్రతుకె భరతము కాదురా !

51

జీవ కణములు, ప్రాణ కణములు
చేరినదియే నీవు కాదా ?
    దేని కదియే ప్రతి కణమ్మును
    దివ్య చేతన కలదె కాదా ?
నీవు నంతే ; విశ్వ వృత్తీ
నృత్త మందొక భంగిమవురా !
    ఉద్భ వింతువు, ఉప శమింతువు
    ఉన్న మన సన్న మన గతిలో !

52

తపముతో నీ ఆత్మ రక్తులు
తలిరు మొగ్గలు తొడిగి విడుగు,
    ఊర్ధ్వ గము నోద్గీథ శక్తులు
    ఉమను రమ నేకీకరించు ;
రాజె పింఛము, ఉమయె రమ, నట
రాజె తాండప కృష్ణుడు !
    నృత్తమున నీ వృత్తి లోనే
    నీ స్వరూపము స్థిరపడు !

53

జన్మ కలదు, శతాధికమ్ముగ
జన్మ లెన్నో కలవు నీకు ;
నాట్య భంగిమె జన్మ, తద్వి
న్యాస భంగులె పునర్జన్మలు !
శివుని తాండవ కేళి నెపుడే
శిఖరమును చేరేది ఏదో !
మూల మేదో ! కాండ మేదో !
పుష్ప మేదో ! ఫల మెదో !

54

ప్రాణ నాథుని ప్రకృతి రచనా
పరమ తాండవ కేళిలో
ఏ చలనమవొ ? ఏ వలనమవొ ?
ఏదొ నీ స్థానము ? రసస్థితి ?
చూసి నిన్ను శమింప జేయునొ ;
చూపరులకై పెంచునో !
ప్రాణ నాథుడు శివుడురా ! మన
ప్రాణములు శివ రతులురా !

55

సాధుశక్తులు ప్రజ్వరిల్లిన
శంభు శిరమున చంద్ర కళవు,
అసుర శక్తులు పొగలు క్రక్కిన
హరుని పదముల నీడవు ;
విశ్వమున గల ప్రతి లవమ్మును
విశ్వ నటనాంగికమె అయినా
అమిత్రత్వము వీడకే, వి
శ్వ మిత్రత్వము లేదురా !

56

సత్య మిదిగో వినుము, మానవ
సంఘ మూలము సాధువు ;
సాధు మూలము కానిచో ఏ
సంఘమును నొక స్థాణువు !
సాధు నిర్మిత మెల్ల సంస్కృతి,
సాధు చోదిత మెల్ల ప్రగతి,
సాధు జీవన సాధనమె శివ
సన్నిధికి నిను చేర్చు తెరువు !

57

ఏమిటోయ్, విజ్ఞాని ? ఏదోయ్
ఇలకు నీ విచ్చిన బహూకృతి ?
    గాలి బుడగలు పేల్చి, చేతులు
    కాల్చుకొనుచుంటివి కదయ్యా !
చేసితిని రాకెట్ల నందువు,
చేయగలవా చిన్న చీమను ?
    బొమ్మరిండ్లను గట్టి, నేనే
    బ్రమ్మ ననుకొను టేమి లాభం ?

58

వెదకి చూచే కొలది నైజము
వెలుగు లోనికి వచ్చు చుండును,
    రక్తి చూపే కొలది భౌతిక
    శక్తి కైవస మగుచు నుండును ;
ప్రాణి సుఖమే కాని ముఖ్యము
ప్రకృతి పై విజయమ్ము కాదోయ్ !
    ఆది మానవ జీవి కంటే
    ఆధునికు డె ట్లధికుడోయ్ ?

59

ఎగురుచున్నది పక్షి మింట,
ఈదుచున్నది చేప నీట !
ప్రతీ ప్రాణికి కైవసములే
ప్రకృతి శక్తులు కొద్దొ, గొప్పో !
రాతి యుగమున కన్న ఈ నవ
నూతన యుగ మ్మెందు మిన్న ?
తిండి తిప్పలు తప్పెనా ? శాం
తి ప్రసాదము దొరికెనా ?

60

శిలా యుగమున శిలలు గైకొని
తలలు బ్రద్దలు కొట్టినాడవు,
నేడు సీసపు గుండ్ల తోసే
నిండు ప్రాణము లూడ్చుచుంటివి ;
రేపు మొత్తము సమాజమునే
రూపు మాపెద వొక్క అణువున !
సమర కళ పెంచినదె కానీ
సౌఖ్యమును తెచ్చినదె శాస్త్రం ?

61

కుర్ర కుంకలు బడికి డుమ్మా
కొట్టి, గోళీ లాడు నట్లే-
కృతక గోళము చేసి, రోదసి
కుహరమందున త్రిప్పు చుంటివి !
సౌర శక్తిని వశము చేసుక
చంద్ర లోకము సాగు చేతువొ ?
మానవుని ప్రాణేంధనము తో
మర మనుష్యుని నడిపెదో ?

62

రాగి సంగటె లేని మాకీ
రాగి యంత్రము లెందు కోయీ ?
ఏ విధమ్మున మానవున కవి
ఈయగల వానందము ?
గాలి యోడల నుంచి ఇంచుక
కాంచినావా క్రింది మనిషిని ?
నేల విడిచిన సాముర ! నీ
నేల తిండికి లేదురా !

63

కాలి నడకను సాగినా
గగన నౌకల నేగినా
    పంట భూములు దున్నినా
    మింట చంద్రుని తన్నినా
బ్రతుకు కొకటే లక్ష్యము, అది
ప్రణయ సుఖ సామ్రాజ్యము !
    పామరున కది లేదటోయ్ ? నీ
    ప్రకృతి విజయము దేనికోయ్ ?

64

ప్రకృతి శాస్త్ర మదెంత దైనా
బ్రతుకు దాటి పురోగ మించునె ?
    బ్రతుక దెంతటి దైన, అది తన
    ప్రకృతి నెట్లు తరించ గలదోయ్ ?
మెదడు తోడిదె శాస్త్ర మంతయు,
మెదడు మనుజుని మించగలదా ?
    మనుజు డంటే ఎవడురా ? బ్ర
    హ్మా కా మాంగిక లవము రా !

65

ఒకరి తలలో నుండి పేను మ
రొకరి తలలో కెక్కదా ?
అంత కంటెను నీ గ్రహాంతర
యాత్ర కధికత ఉన్నదా ?
జనము నెత్తురు పిండి తెచ్చిన
ధనము నేల వృధా యొనర్తువు ?
చద్ది యన్నపు ముద్దరా !
చంద్రు డధికము కాదురా !

66

తరుణుడా ! నీ కాల రథమును
తరుము చుంటివి, ఎచటకోయీ ?
అమృత భాండము నింపు కొనకే
అందుకొనుచున్నావె పెదవికి ?
దిక్కు తోచక ప్రక్క దారులు
తొక్కుచుంటివె వట్టి చేతుల ?
దూర మెంతో తెలియునా ? నీ
దారి బత్తెము చాలునా ?

67

నవ్య జీవన యాత్రకై స
న్నాహమే తారుణ్య మంటే,
తరుణ మందే నింపు కోవలె
తగిన సంపద తోడ బ్రతుకును ;
నింపుకొను మోయ్, బ్రతుకు నిండా
నిఖిల విద్యలు, కళలు, కాంతులు !
ఎంత సంపద దగ్గరుంటే
అంత దివ్యము జీవయాత్ర !

68

తరుమబడు చుండిన కురంగము !
మరచి గరికను మేయు చుంటివా ?
స్వారి కదిలిన గుర్రమా ! నీ
దారి నరకము కేసి కాదో ?
మూర్ఖుడా ! నీ పురోగతిలో
ముందు జూచుక పర్వులెత్తుము !
కళ్లు మూసుక పోవుచో, అది
కాశికైనా–కాటికేసే !

69

ప్రాణమును కాపాడు కొనగా
పర్వు లెత్తెద, వెచటి కోయీ ?
కండువాయే త్రాచు పాపై
కరచు, కాలము దాపురించిన !
త్రాచు పామునె కండువాగా
తాల్చడా నటరాజు నిత్యము ?
సత్త్వ మూర్తిగ బ్రతకరా !
సత్య లోకమె నీదిరా !

70

పారి పోకుము, ఎవ్వరును నిను
పట్ట దరుముట లేదు, చూడుము !
నిన్ను బోలిన మనుజుడే, ని
న్నెట్లు తరుమును, మూఢుడా ?
అడుగు నిలుపుము, ఎదురు తిరుగుము,
ఆశతో జీవింపు మన్నా !
పారి పోయిన తరుము వాడే
పారి పోవును తరుముబడుచో !

71

చూడు వెనుకకు, వేటగాడో ?
చూడు ముందుకు, ముళ్ల తెరువో ?
దేవు డిచ్చిన కొమ్ములే నీ
జీవనమ్మును తీయ నుండిన
పరువు లెత్తెద వెటకు ? లేడీ !
శిరము పై మృత్యువును పెట్టుక ?
చావు కలుగని తావు కల దది
దేవ దేవుని చరణమే !

72

తీరుబడిగా ఏడ్చు చుంటివి,
దీనుడా ! నీ వెందు కోసం ?
ముష్టి తేగల దేమొ కాని
పుష్టి తేలేదోయి ఏడ్పు ;
అభ్యుదయ మది మానసిక మోయ్ ;
ఆత్మ శక్తిని పెంచుకోవోయ్ !
ఏడ్పు సాధించేది లేదోయ్ !
ఇహము పరమును శక్తి యేనోయ్ !

73

పేదవాడా ! ఎందుకోయీ
మీది మీదికి కేలు మోడ్తువు ?
మింట నెవ రున్నారు ? చిచ్చర
కంటి వెలు గొక్కటియె తప్ప
క్రింద చూడుము, శివుని తాండవ
కేళి రేగిన రాగ రజము !
ఎత్తుకోవోయ్ రెండు చేతుల
ఈశ్వరుని కరుణామృతం !

74

తనను తానే మరచి, గంగా
ధరుడు నాట్యము చేయు చుండెను ;
చినుకు చినుకున రాలు చున్నవి
జీవ ధనము లభిజ్ఞముల్ !
పుష్పములు, ఫలములు, రసమ్ములు,
పూర్ణ జీవన రాగ రములు !
ఈశ్వరుడు నీ కీయ నట్టిది
ఏమి కలదోయ్ ? తీసుకోవోయ్ !

75

లెమ్ము, లెమ్మో కష్ట జీవీ !
లేచి నడువుము ముందు ముందుకు !
కష్టమేదీ కాదురా, నీ
ఇష్టమే పరమాత్మరా !
కాయ కష్టమె కనక దుర్గ,
కష్ట పడుటే దుర్గ పూజ ;
కష్ట ఫలమే ముక్తిరా ! ఒక
కబళమైనా చాలురా !

76

పేదతన మొక వైతరణి, అది
ఈదరానిది, పడకు మందు !
కర్మ వశమున పడిలివా? శ్రీ
కంఠునికి అందిమ్ము చేతులు !
అంత రంగములోన శివు డు
న్నంత కాలము లేదు భయము,
శివుడు మృత్యుంజయుడురా ! శివ
చింతనమె శ్రీలక్ష్మిరా !

77

శివుడు బ్రహ్మ, శివ సరస్వతి,
శివుడె శాంతి, శివయె కాంతి,
శాంతి పదవిని కోరి నీవు
కాంతిపై ప్రసరించరా !
మేని సగము జగాన కిడి, సో
మేశ్వరుడవై బ్రతకరా !
సర్వ దారిద్ర్యములు తొలగి
శాంతి సౌఖ్యము లందరా !

78

పుట్టినా వానంద ముందు,
పుట్టినా వానందమునకై,
చిద్విలాసిగ ముందు కేగక
శివుని పదమె ట్లంద గలవు ?
శివుడె ఆనందమ్మురా !
చిత్తమే అమృతమ్మురా !
సాగరా శివు నట్లు, ప్రకృతి
స్వామివై, సర్వాధి పతివై !

79

భాగ్యశాలీ ! కోటి కెత్తిన
పడగ లీశ్వరున కర్పింపుము !
పడగలను భరియించ గల్గిన
వా డొకండే నీలకంఠుడు !
ధనము సంపాదించుటొక కళ,
ధన మదృష్ట విశేష ఫలము,
ధనము కల్గిన వాడు ధరణికి
ధర్మ కర్తగ నుండ వలెరా !

80

జలము సంపాదించు నైజము
కలది జలధర మొక్కటే ;
జలధరము జలదమ్ము కానిచో
జగము మాడి నశించదే ?
మనసు తీరగ సేకరించుము
ధనము, ధాన్యము, మడులు, మణులు !
సేకరించిన దానితో జన
సేవ చేసి తరించుము !

81

వర్ష జల ధారలను గైకొని
వాహినిగ ప్రవహించు గౌతమి
    ఆనకట్టలు త్రెంచు కొనుచో
    ఆయకట్టులు పండునా ?
చినుకు చినుకుగ, ధార ధారగ
చేర్చుకొన్న మహాంబు రాశిని
    పంచ దటరా, నది పొలాలకు ?
    పెంచదటరా జనతను ?

82

యుద్ధములు, దారిద్ర్యములు, గ
ర్వోద్ధతులు, దుఃఖమ్ము లన్నీ
    నిను వరించిన స్వార్థ బుద్ధి
    మనిషి కిచ్చిన దుష్ట ఫలములె !
శక్తి కొలదిగ కష్టపడుచు,
చాలినంతగ అనుభవించుచు,
    ఎవని మట్టుకు వాడు బ్రతికిన
    ఇలకు స్వర్గమె దిగదటోయ్ ?

83

రోగి ! వైద్యుని వేడు చుంటివె ?
త్రాగు చుంటివె చేదు మందులు ?
సూక్ష్మ జీవుల వలన రోగము
సోకె ననుకొను చుంటి వటరా ?
కాదు కాదవి సూక్ష్మజీవులు,
గతములో నీ క్షుద్ర కర్మలె !
బ్రతుకు వెన్కకు చూచుకోవోయ్ !
గతములను విదిలించుకోవోయ్ !

84

గుండెలో ఒక ఇనుప గుండ్లై
గొంతులో ఒక కరకు ముళ్లై
నేడు నిను వేధించునది ఏ
నాడు చేసిన పాపమో !
మరచిపోతివి, కొంచె మాగి
మనసు లోనికి చూచుకోరా !
ఏదొ లోతున బైటపడు నీ
వేదనకు నిజ హేతువు !

85

ఆగు మోయి ! అసత్య వాదీ !
అమృత మని విష మిత్తు వటరా ?
దప్పిగొని నిను చేరినది నీ
ధర్మ సోదరుడే కదయ్యా ?
అన్నమని నీ గొంతు నిండా
సున్నమును దట్టించి, పువ్వుల
పాను పని నిను కాటి కర్రల
పండ బెట్టున దా విషమ్మో !

86

మిత్రుడవుగా నీకు చేసిన
మేలు మరచిన ఓ కృతఘ్నుడ !
పాలు పోసిన చేతి వ్రేలినే
పట్టి కరచుచు నుంటి వటరా ?
ఎన్ని మేళ్లను మరవ గలవు ?
ఎన్ని వ్రేళ్లను కరవ గలవు ?
నరకమే నిను కరచు నప్పుడు
మరచురా ఈశ్వరుడు నిన్ను !

87

జలము తృప్తిగ త్రాగి సరసిని
కలచి పోయెడి అడవి దున్నా !
దాటి పోయిన మీద నావను
తగుల బెట్టెడి స్వార్థపరుడా !
హాల హలమును మ్రింగి శంకరు
డగ్ని ద్రేన్చిన ధూమ కణమువొ ?
మనుజ రూపము లోన అంతటి
దనుజ హృదయము దేనికో ?

88

సోమనాథుని రొమ్ము పైని
సుఖముగా నిద్రించు జగమును
చూరగొనగా నక్కినాడవు !
చోరుడా ! నీ వెవడ వోయీ ?
పుడమిలో గల పీడ లన్నీ
పిడచ గట్టిన రక్కసుడవో ?
ముల్లు బ్రతుకున కేడ్వవో ? ఒక
పువ్వు వగుటను కోరవో ?

89

జార చోరుల పీడయే కద
కారణము భువిలో అశాంతికి ?
ధనము దోచును చోరుడు, ఆ
త్మనే దోచును జారుడు !
ద్యుమణి బోలు వివేక శాలివి
దొంగ వెట్లైనాడ వయ్యో?
చోరుడా ! ఇక ముసుగు తీయర !
జారుడా ! ఇక బట్ట కట్టర !

90

నీవు చేయు ఒకొక్క దోపిడి
నిన్నె దోపిడి చేయు చున్నది !
ఆత్మయే కొల్లవడు చున్నది !
అంధుడా ! జాగ్రత్త పడరా !
పని యొనర్పక, తేర తేరగ
పరుల సంపద దోచువాడు
ఆత్మ కాంతులు ఆరిపోయి
అంధ భూతమె అవునురా !

91

ఓయి ! మూఢ మతావలంబీ !
ఉన్న దేవుం డొకడె కాడా ?
  ఇన్ని మతములు, ఇన్ని కులములు
  ఎందుకని కల్పించినావో ?
నీవె దేవుని స్థానమున్ గొని
నిరయ నృత్యము చేయు చుంటివె ?
  స్రష్ట నిద్దుర పోయెనో ? నీ
  ద్రృష్టి ధర్మము తప్పెనో ?

92

ఓ మత ద్వేషీ ! కుల ద్వే
షీ ! మనుష్య ద్వేష మటరా !
  ఈశ్వరుడు నీ కొకడికేనా
  ఇచ్చినాడు వివేకము ?
మానవుని ద్వేషించు టనగా
మాధవుని ద్వేషించుటేరా !
  అగ్ని కణముర ద్వేషము ! అది
  ఆత్మ నాశం కరమురా !

93

నీ వొంకడవె కావు, శివునకు
జీవు లెల్లను ప్రియ తనూజులె !
మత కులాదులు దేశ కాలో
చితములౌ అంగహారములే !
ఘనత కోసము ప్రాకులాడెదొ ?
ఘనత కాటిని దాట గలదే ?
సుస్థిర స్థితి కేగు తెరు వొక
సుకృతమే, అది నీకు కలదా ?

94

ఓయి ! దైవద్వేషి ! దూషణ
చేయ బోకుము దేవ దేవుని !
నాట్యముగ్ధుం డతడు, నీకు
నష్ట మేమిటి చేసినాడు ?
దొంగ కమ్మని నాడె ? ఆత్మ
ద్రోహి వగుమని నాడె ? మూఢా !
తేనెటీగలు కుట్టినందుకు
తేనెనా పార్వోసు కొందువు ?

95

మొగ్గ విదిపి, పువ్వు నలిపి,
మొదలె పెరికి, పరీక్షింతువు !
అడుగు త్రవ్వి, అణువు పేల్చి,
అంతరార్థము చూతువు !
ఏమిటో తెలుసు కొన్నావు,
ఎందుకో తెలుసు కొన్నావే ?
హేతు వెరుగని నీవు శివుని వి
భూతిని ప్రశ్నింతు వకటా !

96

ఎందు కలడోయ్ దేవు డని ప్ర
శ్నించు చుంటివి ! నాస్తికుడవా ?
దేవుడే లేక నీ ప్రశ్నకు
జీవ మెది ? ప్రాణ మెది నీకు ?
ఒక్క యెడ కన్పడని మాత్రన
ధిక్కరింతువె ప్రభుత లేదని ?
ఎట్లు తలలో పేనువై ఊ
హింప నేర్తువు తలను, వ్యక్తిని ?

97

ప్రభుత వంటిది బ్రహ్మ ; అది నీ
పనిని బట్టి ప్రదర్శితమ్మగు ;
ధ్యానమో, ప్రార్థనమొ, విధియో,
తత్స్వరూపము నిర్ణయించు ;
ఏది ముఖ్యమొ నీకు దానిని
ఎప్పటికి అప్పుడు అమర్చుచు,
నిత్యమును నిన్నంటి యుండిన
సత్యమును లేదందు వకటా !

98

పండితుడ నని గర్వ పడుదువు
ప్రజను తెలిక చేతు వన్నా !
పరమ శివుని ప్రబంధమం దొక
పదము నైన గ్రహించ గలవే ?
ఋషిని కంఠస్థమ్ము చేతువు,
ఋషభముకు వ్యంగ్యార్థ మేమోయ్ ?
పండితుడు శివు డొక్కడే, నీ
బ్రతుకు విలు వొక గ్రుక్కెడే !

99

పరభృత మదే పాడు చున్నది
బధిరుడా ! నీ తోటలోనే !
అంబుజ మదే విరిసి యున్నది
అంధుడా ! నీ ఇంటి ముందే !
మందుడా ! నీ చుట్టు ఇదిగో
మధుర నృత్య వసంత కేళి !
నీవు నొక భంగిమమురా, నీ
జీవితము విరియించుకోరా !

100

ఓ మహాకవి సార్వ భౌమా !
ఒక జవాబును చెప్పి పొమ్మా !
తేనె కల్గిన చంపకము నొక
దాని నైన సృజించినావా ?
తెలుగు ఎల్లలు దాటగల ఒక
దివ్వె నేన్ వెలిగించి నావా ?
లోక శాంతి పథమ్ములో ఒక
కేక నైనను వేసినావా ?

101

వ్రాయు చుంటివి శతాధికముగ,
మోయు చుంటివి బిరుదు లెన్నో !
అందులో నీ సొంత మెంత ?
అమృత పదవికి మెట్లు ఎన్ని ?
సొంత ముక్కర లేదు, పోనీ-
సృజన చేతే కాదు, పోనీ-
ఆది మధ్యాంత ప్రకేళికి
అర్థ మైనను చెప్పినావా ?

102

సృష్టి చేయక ఋషివి కావు ;
ఋషివి కాక - కవివి కావు ;
కవివి కాక కవీంద్ర వేషము
గట్టి చిందులు ద్రొక్కు చుంటివో ?
కాగితములను నలుపు చేసి
కవిలె కట్టలు కట్టు చుంటివో ?
ప్రేమ పూతము కాని కవిత
పాముతో చెలగాట మోయ్ !

103

నిరుద్యోగ మటంచు ఏడ్చుచు
నిరర్థకముగ వీధులం బడి
　　తిరుగు చుంటివి ఎవడవోయీ ?
　　తిండి మాత్రమె బ్రతుకటోయీ ?
తిండి కేవో కంద మూలాలము
లుండి, తీరిక కల్గి నతడే
　　నరదనమ్ములు పెంచె నోయ్ !
　　నవరసము లందించె నోయ్ !

104

లంచగొండీ ! ఏమిటోయ్ తెగ
పంచు కొందువు గొంతులోకి ?
　　లంచమా అది ? తోడి మనుజుని
　　పంచ ప్రాణ కషాయ మౌరా !
తోడి మనుజుని కాయ కష్టపు
వేడి చెమ్మట విష కషాయము !
　　క్రోల బోకుము మూఢుడా ! బలి
　　గోరురా అది నిన్ను నిన్నే !

105

ఆగినా వెందు కోయ్ ? ముందుకు
సాగుమోయ్ ! మెట్ట వేదాంతీ !
నిర్విరామముగా మహేశుడు
నీ కొరకు శ్రమపడుచు నుండ
గట్టు పై కూర్చుండి మిథ్యా
ఘోస లవములు త్రుంతు వేలా ?
శివుని గూడి శ్రమించకే
శివాద్వైతము లభ్యమా ?

106

ఏ క్షణమ్మున కా క్షణమ్మే,
ఏ స్థలమ్మున కా స్థలమ్మే,
గతముపై నిలబడి భవిష్య
ద్గతిని నిర్దేశించు చుండును ;
పోయెరా భూతమ్ము, దానికి
పోయు జాలవు తిరిగి ప్రాణము ;
ప్రస్తుతమ్మును వశము చేసుక
ప్రగతి గామివి కమ్ము ! సఖుడా !

107

మనుజుడా ! ప్రేమించ లేవా
మంచి పువ్వొక దాని నైనా ?
ఒక చక్కని చుక్క నైనా
ఉల్లమున నిల్పుకొన లేవా ?
భువికి చెందిన దొక సువాసన
దివికి చెందిన దొక వికాసము
తాల్చ లేవా ? అంత మాత్రము
తావు లేదా నీ బ్రతుకులో ?

108

ప్రేమించు మా, ప్రేమించుమా,
ప్రేమించుమా, మనుజుడా - అని
ఆది కాలము నుండి యెంతో
అరచి చచ్చిరి మన మహర్షులు !
మహర్షుల అస్థిలకపై గో
మాయుపై కూర్చుండి నేడు
ప్రేమ గల ప్రతి వీణ ప్రాణము
పీల్చి చంపుచు నుంటి వయ్యో !

109

సర్వ భూతము లాత్మవ త్తని
సర్వ జనముల శ్రేయ మొక టని
నీవె ఆ పరతత్వ లవ మని
నిన్ను నీ వెరుగుటయె శివు డని-
ఏక కంఠము తోడ వేదము
లోక మంతయు చాటు చుండ-
వేద దాసుడ ననెడి నీ కీ
వెర్రి తల లెటు మొలిచెనో !

110

మల్లె పందిరి చూచి నీవు
ముళ్ల తీగా ! ఏడ్చు చుంటివె ?
ఆమ్ర ఫలమును కాంచి నీవు
అత్తి పండా ! కుళ్లు చుంటివె ?
ఎవరి సుకృతము వారిదోయ్, నీ
వెంత ఏడ్చిన మారదోయ్ !
నీ అసూయా ద్వేష వహ్నులు
నిన్నె కాలిచి చంపునోయ్ !

111

ముసుగు మనిషీ! పొంచి యుంటివి,
ఉసురు తీతువొ ఎవరిదైనా ?
అన్నమున సున్నమును కలిపి
హత్య చేతువొ జాతి జవమును ?
చిమ్మ చీకటి వర్తకములో
అమ్మి వేతువొ జాతి నీతిని ?
కోటి హత్యల దురిత మంతా
కూటి కొరకే కాదె, హంతా ?

112

ఏమిటో కావా లటంచు
ఏమిటో పోవా లటంచు
నినాదములను చేతు వెన్నో !
నీతులను బోధింతు వెన్నో !
నీతి నియమ నినాద రీతులు
నిమిష నిమిషము మారు చుండు,
మానవతయే నీతిరా !
మారనిది శివభూతిరా !

113

జిహ్వ కొక రుచి–పరమ సత్యం,
జిహ్వ లటులే రుచు లనంతం,
ఒకని రుచికి మరొకని అభిరుచి
ఓర్మి నెరుగని నిత్య సమరం !
ఎల్ల జిహ్వల కేక వదనం
ఎల్ల రుచులకు ఏక హృదయం
ఏక తాళోద్రాగ వేగో
ల్లోకమతి ఎల్లరకు పతిరా !

114

రాగశాలీ ! ఏడ్చు చుంటివి !
రాలి పోయిన పూవు కొరకా ?
అదిగొ, కను మా కొమ్మపై, ఇవు
డంకు రించిన దదియె కాదా ?
నేటి కక్కర లేని తనువును
నేల రాల్చి, సమాధి జేసి–
రేపు పూజలు పొందు మొగ్గగ
రూపు తాల్చిన దదియె నోయీ !

115

నాట్య రంగము నుండి గెట్టి
నాట్య రంగము మీద పుట్టే
వేష ధారుల కందరకు నొక
వేషముల గది లేదె వెనుక ?
పోయె నని నీ వేడ్చు చుండిన
పువ్వు వేషము మార్చు కొన్నది !
చూడు మదిగో, కొత్త నాట్యం !
సుందరం ! రస బంధురం !

116

ఎందుకోయీ, దుఃఖ పడుదువు ?
ఎందుకా కన్నీటి ధారలు ?
సంత కేగి, అదంతయును నీ
సొంత మనుకొని భంగ పడితివా ?
చేతి కందిన పాత్ర మేదో
మూతి కందక జారి పోయెనా ?
తొలకరించిన మెరుపు తీగలు
కలల పంటలు పండ లేదో ?

117

అద్దె కొంపను మార్చుటకునే
ఆత్మ యెంతో బాధ పడును,
    దూర యాత్రకు కదలు నప్పుడు
    భారమై క్రుంగును మనస్సు ;
ప్రాత దెంతటి పాడు దైనా
పట్టుకొని వ్రేలాడు మనిషిని !
    పండు టాకులు రాలకే
    పల్లవమ్ములు పుట్టవోయ్ !

118

మృత్యువును బహు భీకరముగా
క్రూరముగ చిత్రించి రజ్ఞులు !
    మాసి పోయిన పాత దుస్తులు
    మార్చుకొను టొక నేరమా ?
కొరవి దయ్యము కాదు మృత్యువు,
పరమ సుందర సత్స్వరూపిణి !
    ప్రతీ మార్పును మృత్యువే, అది
    ప్రగతి కవసర వస్తువే !

119

బాధ కలదా ? బెంగ లున్నవె ?
పడగ లెత్తెనె ఇడుము లెన్నో ?
దుర్విమర్శల విషపు దోమలు
దూకు చున్నవె బ్రతుకు మీదికి ?
భయము లేదోయ్ ! చంద్రచూడుడు
పట్టినా డదె అభయ ముద్ర !
అభయ మభయం ! అభయ మభయం
అభయదం ఆనంద నృత్యం !

120

నేటి బెంగ, నేటి బాధ,
నేటి లేమి, నేటి ఆకలి
నిలువదోయ్ రేపటికి – శివుని
నీడ దొరికిన ధన్యజీవికి !
నీడ గలుగని శివుని కాతని
క్రీడలే నీడలు కదయ్యా ?
ఉన్న మన లీలాంశవై, శ్రీ
మన్న వోజ్జ్వల మూర్తి వగుమా !

121

కర్మ మని కూర్చోకురా !
కర్మ శీలుడ వగుమురా !
కర్మ మనునది లేదురా ! నీ
ధర్మమే నీ జీవితమురా !
చెడ్డ విత్తనములను చల్లి
దొడ్డ ఫలమును కోరు నెవ్వడు?
కర్మ శూరుడ వైనపుడె నీ
కాంక్ష లన్నియు తీరురా !

122

కువలయమ్మున నెవరి కైనా
కోరి నట్లుగ జరుగు చున్నదె ?
జీవిత మ్మొక స్వప్నమోయ్ !
స్వేచ్ఛ దానికి స్వల్పమోయ్ !
రెండు గంటల స్వప్నమును, నూ
రేండ్ల బ్రతుకును ఒక్కటేనోయ్ !
కలకు బ్రతుకుకు నడుమ భేదం
కాల కుశలత మాత్రమేనోయ్ !

123

కలను కల, ఆ కలను కలగా
కాల మంతయు కలల అలలే !
అలల పై లీలా విహారము
సలుపు బుడగలె బ్రతుకులు !
పార్వతీశుని ప్రణయ తాండవ
పరము వేగమె సుమ్ము కాలము !
వేగ మాగిన కాల మాగును,
ఆగు నెంతటి కలలును !

124

శివయె కాల ప్రవాహ మైతే,
శివుడు కాలాతీతు డగునా ?
శివుడు కాలా తీతుడే, తన
శివ స్వయంకృత నాట్య కళయే !
అఖిల దృశ్యా దృశ్య విశ్వము
నంతనున్ కనుచు పెంచుచు భవు
నభవు జేసే జగన్మాతకు
హైమవతికి నమస్సు లిడుమా !

125

ప్రణయ మేమో బోధ చేసెద
పాంథుడా ! ఇటు కూరుచుండుము !
హరిణ బాలిక చేర వచ్చిన
గరిక పోచలు మేపగలవా ?
మంచి పువ్వుల మనసు లెరిగి
తుంచు కొని తలదాల్చ గలవా ?
కామవర్ధని రాగ రమలను
గాలి గొంతున పట్ట గలవా ?

126

హేతు బద్ధము కాని దేదో
హృదయ మాకర్షించు చున్నదె ?
ఊహ కందని దేదొ ఆపి
ఉల్లమును రంజించు చున్నదె ?
పాంచ భౌతిక చిత్తు పైన
పాల వెన్నెల మత్తు లోన
పరమ భావ లతాంత మేదో
పారవశ్యము కూర్చు చున్నదె ?

127

సుఖము దుఃఖము కాని జీవన
సుభగ పథమున పైనమై-
　　లోభమోహ వికల్ప తీరము
　　లుత్తరించి, తరించి, మించి-
మీది మిన్నుల మించు తారల
మేరలన్ ప్రవహించి పోయి-
　　సంగమింపు మనంత గంగా
　　స్వామి యైన మహా శివున్ !

128

ఒకొక అడుగున కొకొక కిరణము
ఒకొక మజిలీ కొకొక దీపము
　　చాలురా నీ బ్రతుకునకు, అది
　　సర్వహిత సంహితయె అగుచో !
గ్రుడ్డి వానికి చూడ జాలదు
కోటి సూర్యుల కాంతి, అయినా-
　　గ్రుడ్డి దీపమె చాలురా, శత
　　కోటి సూర్యే శ్వరుని కనగా !

129

దీపమును ప్రేమించి, నీ వా
దీప గృహమును చేర వలెరా !
    దీపరశ్మిని గలిసి, నీ వా
    దీప గృహమును మరువ వలెరా !
ప్రణయ శాలీ ! నీవె అప్పుడు
ప్రకాశింతువు దీప కళవై !
    అపుడు నిన్నే లక్ష్యముగ గొని
    యాత్ర మలుచుకొనున్ జగాలు !

130

కాశి కేగ ప్రయాణ మగుచో
కాశి కేగుదు, వాగి పోదువు ;
    మానసమ్మును చేర దలచిన
    మానసముతో అలిసి పోదువు !
ఆశయమ్మును మించి ఒక అడు
గైన ముందుకు వేయలేవోయ్ !
    అమృత జీవన యాత్రికుని కొక
    అభవుడే భవుడే ధవుడురా !

131

ఎచట నుండి ప్రయాణ మైతివో
అచటి కేసే తిరిగి చూడకు !
భూత జాలము నిన్ను ముందుకు
ప్రోత్సహించునొ లేదొ తెలియదు !
ఎందుకో ఎచటికో తెలిసి
ముందు ముందుకె సాగిపోవోయ్ !
ప్రకృతమే జీవితమురా ! తత్
సుకృతమే ప్రాభవమురా !

132

శివుడు శివుడే, శివుని తాండవ
సిద్ధమైన జగత్తు శివుడే ;
మిథ్య కాదోయ్ జగము, అది శివ
మేఘ జనిత శివా తటిల్లత !
చీకటిని వెలుగట్లు విశ్వము
శివునిలో లయమౌ, ప్రభవమౌ !
ముగ్ధ ముద్రవుగా జనించి
ముందు కేగగ జంక నేల ?

133

అవస్థాంతర మందు బ్రహ్మ ప
దార్థమే భాసించు ప్రకృతిగ,
బ్రహ్మ మెట్టి పదార్థమో
ప్రకృతి అట్టి పదార్థమే !
తనువు బాహ్యార్థమ్ము ప్రకృతిగ
తాండవించును ప్రకృతి పురుషుడు-
అర్ధ నారీశ్వరుడుగా !
ఐందవీ సుందరుడుగా !

134

భాసురమ్మగు ప్రకృతి నూతన
భావనను సృష్టించును,
భావనా ప్రాభావితమ్మై
ప్రకృతి పరివర్తించును ;
ప్రకృతి నిన్నును, నీవు ప్రకృతిని
ప్రగతిలో నడిపించు నపుడే
ప్రకృతె పార్వతి యౌనురా !
పరమ శివుడే నీవురా !

135

ఎవరి ప్రేమకు, సానుభూతికి
ఎదురు చూడకు మోయి నీవు !
    పరుల ప్రేమయు, సానుభూతియు
    బల విహీనుని జేయు నిన్ను !
నీవె ప్రేమింపుము జగమ్మును,
నీవె చూపుము సానుభూతిని !
    శివుడ వగుదువు నీవు, జగతికి
    శ్రేయ మిడుదువు అప్పుడే !

136

ప్రియతమా ! నీ హృదయమే ఒక
ప్రేమ పూర్ణ సుధాహ్రదమ్ము,
    సుధలతో లోకములు దున్ని
    సుఖములను పండించవోయీ !
ధరణి గుండెలు సాగు చేయుచు
తిరిగి చూడక నీవు సాగగ-
    నీ సుధాహ్రద మెపటి కప్పుడు
    నింపు చుండు మహేశుడు !

137

ఎచట సంపాదించు చున్నది
ఎఱ్ఱ తామర పూలు సరసి ?
కోకిల మ్మెట తెచ్చు చున్నది
లోక మోహన గీతుల ?
ప్రకృతి పురుషుల లీలగా నీ
ప్రాణములు వికసించి నప్పుడు
నీవె పూవు, నీవె ఫలము
నీవె ఆట, నీవె పాట !

138

కోకిలము వలె పాడుమోయీ !
కుసుమమై వికసించుమోయీ !
జీవితము నొక చైత్ర కలశము
జేసికొని మనవోయి ! సఖుడా !
ప్రేమ మధువును దాచుకొనకుము,
హృదయ కమలము మొగియ నీకుము !
ఎపుడు ప్రియ మధుపాయి వచ్చునొ !
ఎపుడు నీపై వ్రాలునో !

139

కళయె సుమి ఏ జాతి కైనను
కాంతి నొసగే దివ్య శారద !
శ్రావ్య కంఠము కల్గు పికముకు
జగము సర్వము ప్రేమ మయమే !
కరకు నఖములు గ్రుచ్చు డేగకు
కాల మంతయు యుద్ధ రంగమె !
కళా హృదయము నందవోయ్ !
కాలమును నిర్జించవోయ్ !

140

శివ చరణమే విశ్వవేదిక,
శివ సరస్వతు లేక పాత్ర ;
భావ మతడు, విభావ సముదయ
జీవ లీలావతి సరస్వతి ;
శివ సరస్వతు లెవరొ కాదోయ్,
చిత్కళా నైపుణ్యమేనోయ్ !
ఏక పాత్రాభినయ మిది, సో
మేశ్వ రా కృతె లోకమోయ్ !

141

శివుడు – ఆతని శివమె శక్తి
శివుడు – ఆతని భవమె భక్తి
శివుడు – అతని రిరంసె రక్తి
శివుడు – అతని సుషుప్సె ముక్తి,
శక్తి రక్తుల, భక్తి ముక్తుల
సహజ కుశలతయే సరస్వతి !
అంబ సాక్షాత్కార యౌ నీ
ఆత్మ కృషి కౌశలము లోనే !

142

జగతి–దీపము కొలది కాంతి,
శక్తి కొలదీ ఆధిపత్యము,
కళగ హృదయము పరిణతమ్మగు
కొలది ఆనం దానుభూతి ;
భూతి దాలిచి ఘల్లు ఘల్లున
భూత తతి నాడించు శివుడు–
నీ స్వభావము విరియు కొలదీ
నీపె తాసై ఆడును !

143

నీ మనోగత ప్రేమ విశ్వజ
నీనమై వికసించు కొలదీ,
అగ్ర సరమై తత్పరీమళ
మందుకొను విశ్వేశు డెందము ;
అపుడు తానే అగ్ర సరుడై
అవతరించును స్వామి నీలో !
సగము నీ వటు కేసి పోగా
సగము అత డిటు కేసి వచ్చు !

144

శివుడు లోక శివంకరుడు, ని
శ్రేయ సానంద స్వరూపుడు,
అతడు నీలో తనకు తానై
అవతరించుట సాధ్యమేనా ?
సాధ్య మేనోయ్ ! గాజు పెంకున
సౌర వహ్నులు సాధ్యమే నోయ్ !
వీణ మీటిన కళలు తిరిగి
వాణి జేరుట సాధ్యమే నోయ్ !

145

విరిసి, విశ్వ వ్యాప్తమై, నీ
వెలుగుతో దివిని లోగొందువా ?
మొగిచి, నీలో నీవెయ్యై, చి
న్ముద్రతో భువి నుద్ధరింతువా ?
పైకి క్రిందికి మార్గ మొకటే-
పైన మగు మెటొ, ఎక్కడో !
శివుడవై నీ వరిగెదో ?
శివుడె నీవై వచ్చెదో ?

146

వివశుడై తాండవము చేయుచు
శివుడు చిమ్మె వివిధ కళలే
విన్యసించును విశ్వములుగా,
సన్యసించును తిరిగి తనలో ;
రాత్రి పగలున, పగలు రాత్రిని
రహిత మగుచు గమించు జగ మిది !
సత్య మెరిగియు ఏల జీవిత
సరళి గని భీతిల్లెదు ?

147

గతము మృత, మది లక్ష్య మెన్నడు
కాదు చైతన్య స్రవంతికి ;
నిల్చి వెనుకకు చూచు టది ఒక
నిమిష మైనను వ్యర్థమే !
మదిని ముందుకు త్రోయు ఒత్తిడి
మాత్రమేనోయ్ గతము సతము !
ప్రగతి కాకర్షించునది ఒక
ప్రణయ దివ్య భవిష్యమే !

148

ప్రొద్దు పొడిచిన గాని నిద్రా
ముద్ర వీడవె ? సోమరీ !
మనసు విరిసిన రాజసమ్మో ?
మధువు త్రాగిన తామసమ్మో ?
సూర్య తిలకము తాల్చి లక్ష్మి
సుప్రభాతపు పళ్లెరములో
జీవ రసములు తెచ్చెరా !
భావ రంజని పాడెరా !

149

రాగమే ఉమ, దాని సౌంద
ర్య ప్రకాశనమే రమ !
పరము పురుషుని ప్రణయ విక్షే
ప క్రియా కళె జీవరాశి !
కళ కళగ దీపించు కారణ
కాలమే జీవుని యథేచ్ఛ !
స్వేచ్ఛ గల ఆ నిమిష మైనా
శివుని జూచి తరించ వేలా ?

150

అయ్యయో ! జీవిత వసంతో
ద్యానమున గూర్చుండి, మధువులు
గ్రోల జాలక, ఎవడవోయీ ?
క్రుంకి యుంటివి అశ్రుజలముల ?
ఏ మనోరమ దూర మయ్యెనో ?
ఏ కళా రమ చేర దయ్యెనో ?
ఆత్మ ఆత్మను గలిసి లేదా ?
ఆత్మరతి కెడబాటు కలదా ?

151

పూల తోటకు చుట్టు నాటిన
ముళ్ల కంపలు పెచ్చు పెరిగి,
తామె తోటగ మారిపోయె !
తలిరు మొక్కలు మాయమయ్యె !
కంచె చేనును మేసి, ఠీవిగ
మంచెపై కూర్చున్న దొరా !
తోటమాలీ ! నిదుర లేవోయ్ !
తొల్లికను చేపట్టవోయ్ !

152

పూల మడిలో దూలగొండిని
పుడికి వేయక విడువ దగునా ?
తోటలో రక్కీస కంపల
దున్ని వేయుట మరువ దగునా ?
తోటమాలీ ! బద్ధకింతువొ ?
చేటు తెత్తువొ రమ్య సృష్టికి ?
చీడలను తొలగించి తోటకు
శ్రేయములు సమకూర్చవోయ్ !

153

నిష్పరిధి, నిష్కేంద్ర మిది, ఈ
నృత్య కేళీ రంగము !
కేంద్రమే నేనైన వేళ
చంద్రచూడుడ నేనె కానీ-
పరిధి నేనై నపుడు లోనికి
తెరువె కన్పడ దేమి చిత్రము !
ఇన్ని వెలుగుల నీడలతో ఈ
సున్న చుట్టిన దెవ్వరో ?

154

సాగ వలసినదేన ఈ రా
క్షస దురాక్రమణం ? ప్రభూ ?
నరుని తలలో కుటిల నాట్యం
నడుపు అఘముల కాజ్ఞ లేదా ?
స్త్వైర తాండవ ధాటి నైనా
వైర ముద్రలు కలియవా ?
కాల కమనీ యాభినయమున
కలల మొగ్గలు విరియవా ?

155

అమావస్య తమస్సు వాకిట
సుమారాము మదృశ్య మైనది !
పాలకడలికి పైన మైనది
పూలతావుల అలల కదలిక !
కాలకంఠుని డమరులో కల
కంఠనాదము మూర్ఛ గొన్నది !
ఉమాపతి నిజ తాండవ కళా
రమును లోనికి లాగుకొనెనో !

156

నృత్య వేగము ముదిరి ముదిరి
నిబిడతమమై నిండె జగముల !
వేగ వశమున చుక్క చుక్కలు
గాగ శశికళ చెదరె మిన్నుల !
వేగ గతి స్తంభించె, భోగా
భోగరతి తమి నధిగమించె !
పారవశ్య స్థాయిలో ఆ
పాద మస్తము నేనె శివుడు !

157

నగ్న సౌందర్య కోణార్కుడు,
భగ్న మాధుర్య తాజ్మహలుడు,
చైత్ర వనిని, శ్మశానమును సమ
శక్తితో పోషించు నటుడు-
ఎవరి నే రూపమున వేయునో !
ఎవరి నే దీపమున తీయునో !
తనను తా నెరిగినది రక్తి !
తనను తా మరచినది ముక్తి !

158

రమ్య సంధ్యారాగ పద్మ వ
రాగ రంజిత పద సరోజా !
అందు కొమ్ము మదీయ సంధ్యా
వందన మ్మిదె, నాట్యరాజా !
పవలొ, రేయో, జాగృతియొ, స్వ
ప్నమ్మొ తెలియని నీ మనోహర
నృత్య రము కిదె పట్టితిని నా
హృదయ వేదిక, ఆడుకొనుమా !

159

నీ మహా సృజనోత్సవ కళా
రామకామన నెవరొ నేను ?
మూలమో, కాండమో, ముల్లో ?
పువ్వో, మధువో, మధుపమో ?
నీ యడుగు వడిలోన పల్లెరు
కాయనో, మృదు తోయజమునో ?
సుస్వరమునో ? దుస్స్వరమునో ?
చోద్యములు ఈ అదృష్టములు !

160

వెనుక చీకటి, ముందు వెలుగుగ
వెడలు నదె అభ్యుదయ మార్గం !
వెలుగు ముందున్నంత సేపే
ఫలయుత మ్మగు జీవితం !
గమన గమ్యము లున్న నేను
గతము పై బ్రతకలే నోయీ !
నిత్య నవ నైపుణ్య శిఖ రా
దిత్య చేతన నొసగు మోయీ !

161

ఎంత కాలము, ఈశ్వరా ! నా
కీ పరీక్షలు ఎంత కాలం ?
గడ్డిలో పండుకొని, గోవుల
అడ్డగించెడి కాల్ల కుక్కలు-
విభుని గుడిలో చేరి, భక్తుల
వెలికి గొట్టెడి గబ్బిలాయులు-
మత్సర స్వార్థము లివన్నీ
మంట గలిసే దెపుడు ? దేవా !

162

తెలుసు లే వయ్యా, ప్రభూ ! నీ
వలపు వేడ్కల చిలిపి చేష్టలు !
మంచి చెడుగుల, కష్టసుఖముల
మర్మములు తెలుసు లేవయ్యా !
వెలుగు సరసను నీడ లేక
విలువె వెలుగుకు లేదటయ్యా ?
వెలుగు నీడల సరసమే ఈ
విశ్వ శృంగారము కదయ్యా !

163

సుఖము కల్గిన నాడు నిన్ను
సుందరేశ్వరు డని నుతింతు,
దుఃఖ మేదో కల్గి నప్పుడు
దుర్విధీ అని నింద చేతు !
భూషణమ్మును నాది నాకే,
దూషణమ్మును నాది నాకే !
శిల్పి ఇష్టము ననుసరించక
శిల్ప మేమిటి చేయ గలదు ?

164

లేదు కష్టము, లేదు సుఖము,
లేదు పాపము, లేదు పుణ్యము,
లేదు నరకము, లేదు స్వర్గము,
నీ దయామృత భూమిలో !
నీ విలాసము నుండి ఎగసి
నిన్ను చేరుటె జీవ ధర్మము !
పూర్ణ జీవిత మనగ నీలో
పూర్ణ వికసితమైన కళయే !

165

నాకు తెలియదె నన్ను గూర్చి
లోక మే మనుకొనుచు నున్నదొ ?
గుడ్ల గూబకు పగలు నేను !
కోకిలకు మధుమాస మేను !
ద్వేషముకు విషమంత్ర మేను !
ప్రేమముకు శ్రీకార మేను !
లోక మే మనుకొన్న నేమీ ?
నాకు నా మనసె నీవు !

166

అంధకారము కంటికే, ప్ర
త్యణువు తేజస్కాంత మేనోయ్ !
గాఢతిమిరం బనగ, కన్నులు
కాంచ లేని మహా ప్రకాశం !
కంటి వెలుపలి వెలుగు, దీపపు
కాంతి మాత్రమె అన్నచో-
కంటి లోపలి జ్యోతి, లక్ష్మి
గాన భాస్వత్తాండవ కళే !

167

ప్రమిదె దీపము చేత బట్టుక
పరంజ్యోతిని వెదకు చుంటినె ?
    అమృత సకలానంత జలధుల
    అంగుటికి పడి పంచుకొందునె ?
వెర్రి వాడను కాను నేను !
విజయమును సాధించ గలను !
    వెనుకనున్, ముందునున్ ఒకటే
    వెలుగుపై నను నడుపుమా !

168

ఎన్ని పేరులు పెట్టినారో
ఈశ్వరా ! నీ కీ మనుష్యులు !
    ఎంత వాదము పెంచుకొన్నా
    రెంద రసువులు విడిరి నీకై !
భావ రాగ లయాన్వితముగ, వి
భావ సత్వరజ స్తమో రతి
    మూడు పూటలు తమను తనిపే
    మూర్తి దే పేరైన నేమో !

169

నీవె నే నని తెలుసు కోనా ?
నీవె నేనై మసలు కోనా ?
ఏల మరి నిను చేరు దారిలో
ఇన్ని బాధలు ? భయములు ?
మెరిసి కురిసే మృదు విలాసం
ఉరిమి తరిమే ఉగ్ర వర్తన
తప్పదా ? నీ నాట్య మింకను
తప్పటడుగులు దాట లేదా ?

170

సరస కళలో నీవు నింకా
సాధకుడ వేనా, ప్రభూ ?
కానిచో – ఈ దుర్విమర్శల
గ్లాని ఏమిటి సృష్టి కర్తకు ?
నీ కళా పరిపక్వ కేళి
నిపుణి కావలసిన మనుష్యుడు
విరసుడై, రసరాజ్య పథమున
విరథుడై పడియుండు టేలో ?

171

ప్రభుతలో అధికారికిని, సి
బ్బందికిని సంబంధ మేదో-
నాకు, నా ఇంద్రియములకును
నడుమ అదియే బంధము !
ఉభయులకు జీవనము ఆ పై
నుండియే లభియించు ! ఐనన్-
నేనె ఈ విధి కంతకును యజ
మానిగా గర్జింతును !

172

గొప్ప నా దేవుండు, నేను ను
గొప్పయే - అని విర్ర వీగుచు
ఒకని దైవము నొకడు నిందిం
చుకొను మనిషి మనీషియా ?
మనిషి మనిషికి మనసు వేరు !
మనసు మనసుకు మతము వేరు !
అన్నియును నీ శిల్ప కళలే !
అందరును నీ శిల్పులే !

173

జీవులా ? లక్షోపలక్షలు !
దేవుడా ? మాయా నటశ్రీ !
మనుజుడా ? నీ ఇష్ట శిల్పం !
మహిమలా ? నీ ఉలి చమక్కులు !
నీ వొసంగిన బొమ్మలన్ గొని
నేను ఆడుచు పాడు చుంటిని !
ఆట పాటల లోన నిన్నే
ఆద మరతునొ ! కోపగింతువొ !

174

అమ్మ ఇచ్చిన బొమ్మలను గొని
ఆట మున్గిన చంటి వాడు
ఆడుకొను చున్నంత సేపు
అమ్మ మాటే మరచిపోడా ?
ఆట తమిలో అమ్మ జోక్యము
నైన గాని సహించ గలడా ?
అంత మాత్రము చేత బొమ్మే
అమ్మ కంటెను గొప్ప దౌనా ?

175

ఆట పాటలు కలిసి వెలసిన
అర్ధనారీశ్వర విభూ !
ఉమను రమ నేకీకరించిన
ఉన్మనీ ప్రణయాత్మభూ !
ఆడుకొనుచున్నాడు మనుజుడు
అణువు లతుకుచు, చితుక గొట్టుచు !
ఆడుకోనీ వయ్యి, పోనీ !
ఆత్మ కామన తీర్చుకోనీ !

176

జీవన పతీ ! జీవనములకు
భావనా తీరముల వెంట
స్వేచ్ఛగా విహరించు కంటే
విశ్రమించుటయే సుఖమ్మా ?
విశ్రమించి, సుషుప్తిగని, ని
ర్వి కల్పమ్మును పొందుటే ఆ
నందమా ? అట్లైనచో – ఈ
నందనమ్ముల కేది విలువ ?

177

రత్న మాణిక్య ప్రభలు, పూ
ర్ణ వైశాఖీ రాగ రసములు-
నను వరించిన అందములు, ఆ
నందములు బహు ముఖములు !
ప్రతి ముఖమ్మును నీ కళా కో
రకము విరిసిన కమలము !
ప్రతి కమలమును నీ దయా సా
రసములు పొంగిన కలశము !

178

నృత్యమో, సంగీతమో, సా
హిత్యమో, ఆలేఖ్యమో-
ప్రతి కళయు నీ దీపమే, నీ
స్పందనకు ప్రతి రూపమే !
ప్రకృతి గల సర్వాత్మ సౌంద
ర్యములు నీ అర్ధాంగ లక్ష్మలె-
నీవె నేను, మనిద్దరము ఒక
త్రోవలో ఇరు కొసలము !

179

అభవునకు, భవునకును గల మ
ధ్య దూరమె మన మధ్య దూరము-
నీ కళా విన్యాస మీ కొస,
నీవు ఆ కొస-నృత్యగతిలో !
రెండు కొసలును కలిసినదె బ్ర
హ్మాండ వృత్తా వృత్త పరిధి !
పరిధిలో ప్రతి బిందువును మన
పరమ సంయోగ ప్రపత్తే !

180

తల్లి తండ్రి లేని వాడవు,
ఇల్లు వాకిలి లేని వాడవు,
రూపు రేఖలు లేని వాడవు,
రేపు మాపును లేని వాడవు-
లేని వాడవె అయిన గాని-
లేని వారికి ఉన్న వాడవు !
ఏ అభిధ నిను చూపగలదు ?
ఏ మహా ధ్వని పట్టగలదు ?

181

పూవుగా నిను దాల్చి, నే నొక
తీవనై నర్తింతు, దేవా !
భ్రమరముగ నిను బిల్చి, నే నొక
పద్మమై వికసింతునోయీ !
ఇష్టతకు నిను మలచుకొని, నా
ఇచ్ఛ కొలది రమింతు నిన్ను !
క్రియకు నే నేమైన, నీ కొర
కే సుమీ !

182

పైనమై, నీ మార్గ మందే
పడుచు లేచుచు వచ్చు చుంటిని !
పూవు దొరికిన నీ గురించే,
ముల్లు విరిగిన నీ గురించే !
ఎవరు నా కెదు రేగు దెంచిన
నీవ యని పూజింతు, దేవా !
ఎవరు నీ కెదు రేగు దెంచిన
నేనె యని కరుణించుమా !

183

అమృత మూర్తీ ! నీ విధమ్మున
ఆడు చుంటిని, పాడు చుంటిని,
దారిలో – నీ హృదయ బిందువు
చేరు లోపల – స్వేచ్ఛగా !
గజ్జె విప్పకు, కాంతి తీయకు,
గాన మాపకు బ్రతుకు పొడవున !
ఆటగా–ఒక పాటగా–నా
బాట నీతో చేరిపోనీ !

184

పువ్వు పువ్వున నీకు లేవో
పుణ్య పూజా మందిరమ్ములు ?
గొంతు గొంతున విరియవో వే
దాంత వేద్యుని రాగమాలలు ?
ప్రతి దరస్మిత రేఖ లోన
పరమ సుఖములు అలలు వేయవో ?
అన్నియును నీ రమతలే ! నా
ఆత్మ వీణా మమతలే !

185

పూవు పూవున దిద్దబడినది
దేవ ! నీ నట వేద వేదిక !
తీవ తీవను చూపబడినది
దేవ ! నీ ప్రణ యాంగ హారము !
త్రోవ త్రోవను మీటబడినది
దేవ ! నీ మధు జీవ వీణ !
భ్రమర డమరువు సొంజ్ఞగా, నీ
పాద సన్నిధి చేరినాను !

186

ఓం అనే ఒక నాదమే నా
ఉల్లమును ప్రాణించు చున్నది !
నాదలయు నిను గొల్వగా నా
నరము లన్నియు స్వరము లైనవి !
నేను నే నొక వీణనై నీ
నృత్త పదములు హత్తగా-
జగతియే నీ చుట్టు తా నొక
శంఖమై నిను మింటి కొత్తె !

187

ఎంత చక్కని దోయి, నీ వా
సంత నృత్య, ముమాపతీ !
పద్మ వేదిక నలిగి, పదముల
ప్రణయ కళలు పరీమళింప !
విశ్వ మోహిని తనువు ధనువై,
విరిసి రమ రాభీలు విసర !
మూల వీణయె మ్రోయ ! ఊర్ధ్వ
శ్రీలు రసవర్షములు కురియ !

188

ప్రణవ మూలై కైక నటరాట్ !
ప్రణయ లీలై కైక రసరాట్ !
ప్రాణ చాలన ఖేలన విరాట్ !
ప్రాణి దర్శన సూత్ర సమ్రాట్ !
కాలు కదుపుము ! మువ్వ మెదుపుము !
ఘల్లు ఘల్లున ఆడుమా !
మహియె కైలాసముగ విరియ !
మనుజుడే శివుడై ఫలింప !

189

సర్వ భావ రసావతారా !
సర్వ భవ చైతన్య ధారా !
సర్వ హృద యామోద భోగీ !
సర్వ ధర్మాద్వైత యోగీ !
ఉమయె రమగా, రమయె ఉమగా-
ఉర్వి సర్వానంద కళగా-
కాలు కదుపుమ ! మువ్వ మెదుపుమ !
ఘల్లు ఘల్లున ఆడుమా !

ఇతి శివమ్

* * *

డా॥ బోయి భీమన్న సమగ్ర సాహిత్య సంపుటాలు

1. సంపుటి 1 - గేయ కావ్యాలు : భాగం 1, 2
2. సంపుటి 2 - పద్య కావ్యాలు : భాగం 1, 2
3. సంపుటి 3 - వచన కవిత్వం : భాగం 1, 2
4. సంపుటి 4 - వచనం
5. సంపుటి 5 - నాటకాలు : భాగం 1, 2
6. సంపుటి 6 - Works of Boyi Bheemanna
7. సంపుటి 7 - భీమన్న అముద్రిత రచనలు
8. సంపుటి 8 - భీమన్న పీఠికలు : భాగం 1, 2

ఇతర రచనలు:

1. పాలేరు నుంచి పద్మశ్రీ వరకు బోయి భీమన్న - శ్రీమతి హైమవతీ భీమన్న
2. భీమన్న సాహితీ షష్టి పూర్తి సంచిక - సంపాదకుడు: శ్రీ గనుమల జ్ఞానేశ్వర్
3. బోయి భీమన్న రచనలు - దళితదృక్పథం - (సదస్సు పత్రాలు)
4. బోయి భీమన్న నాటకాలు - సార్వజనీనత - (సదస్సు పత్రాలు)
5. బోయి భీమన్న సాహిత్యం - వర్తమాన సమాజానికి సందేశం (సదస్సు పత్రాలు)
6. బోయి భీమన్న రచనలు - కావ్యతత్వ వివేచన (సదస్సు పత్రాలు)